

2. การศึกษาคุณภาพทางเคมี กายภาพ และทางประสาทสัมผัสโดยการทดสอบเชิงพรรณนาร่วมกับการทดสอบความชอบของผู้บริโภคต่อบะหมี่สดทางการค้า และการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพทางเคมีและกายภาพกับคุณภาพทางประสาทสัมผัส

จากการสำรวจในข้อ 1 พบว่ายี่ห้อบะหมี่สดทางการค้าที่ได้รับความนิยมในการบริโภคได้แก่บะหมี่สดยี่ห้อ น้าชัย นู้ดเคิ้ลการ์เด็น ไทเป วิฑูร ดีดี และ โออิชิ ซึ่งยี่ห้อเหล่านี้วางจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ตของห้างสรรพสินค้า และมีอีกหลากหลายยี่ห้อที่ผู้บริโภคไม่สามารถจดจำยี่ห้อได้ เนื่องจากวางจำหน่ายในตลาดสดโดยไม่ได้ระบุยี่ห้อไว้ ดังนั้นในการศึกษานี้ จึงนำมาทดสอบอีก 2 ยี่ห้อที่วางจำหน่ายในตลาดสด รวมทั้งหมด 8 ยี่ห้อ จึงขอชี้แจงรายละเอียดของส่วนประกอบ และวิธีการ รวมถึงอายุการเก็บรักษาที่ระบุไว้ที่ฉลากของบรรจุภัณฑ์ ดังแสดงในตารางที่ 18 นำมาประเมินคุณภาพทางเคมีกายภาพและทางประสาทสัมผัสได้ ดังนี้

ตารางที่ 18 รายละเอียดของบะหมี่สดทางการค้าของไทยที่นำมาทดสอบคุณภาพทางเคมี กายภาพ และประสาทสัมผัส

ยี่ห้อ	ส่วนผสม	เวลาในการทำให้สุก	อายุการเก็บ	แหล่งวางจำหน่าย
A	แป้ง ไข่แป๊ะด กลือ	60 วินาที	20 วัน (ตู้เย็น)	ซูเปอร์มาร์เก็ต
B	แป้ง ไข่ไก่ กลือ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ซูเปอร์มาร์เก็ต
C	แป้ง ไข่ กลือ	ไม่ระบุ	24 วัน (ตู้เย็น)	ซูเปอร์มาร์เก็ต
D	แป้ง ไข่ กลือ แป้งมัน	ไม่ระบุ	30 วัน (ตู้เย็น)	ซูเปอร์มาร์เก็ต
E	แป้ง89% ไข่ 10% กลือ1%	40 วินาที	20 วัน (ตู้เย็น)	ซูเปอร์มาร์เก็ต
F	แป้ง กลือ ไม่ใส่ไข่	120-180 วินาที	60 วัน (ตู้เย็น) 30 วัน (ปกติ)	ร้านอาหาร
G	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ตลาดสด
H	ไม่ระบุ	20 - 30 วินาที	ไม่ระบุ	ตลาดสด

2.1 คุณภาพทางเคมีและกายภาพ (Physicochemical properties)

บะหมี่สด 8 ยี่ห้อ คือตัวอย่าง A - H เป็นตัวอย่างเส้นบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 18 นำมาวัดค่าคุณภาพทางกายภาพและเคมีตามมาตรฐานการตรวจคุณภาพของบะหมี่สด รวมถึงปัจจัยคุณภาพที่ผู้บริโภคต้องการรวมทั้งหมด 22 คุณภาพ โดยทำการประเมินคุณภาพทางเคมีกายภาพในเส้นบะหมี่ดิบ (Raw Noodles) 10 คุณลักษณะ และเส้นบะหมี่สุก (Cooked Noodles) 12 คุณลักษณะ ผลที่ได้ดังนี้ คือ

2.1.1 คุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบ (Raw Noodles)

จากตารางที่ 19 พบว่าบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในคุณภาพต่างๆ ทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบทั้ง 10 คุณลักษณะ และเมื่อนำค่าเฉลี่ยปัจจัยคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบ 10 คุณลักษณะ มาปรับค่า (Standardize) เพื่อหาความสัมพันธ์และแนวโน้มกับเส้นบะหมี่สดยี่ห้อต่างๆ โดยใช้เทคนิคแผนภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis [PCA]) (ดังภาพที่ 7 และ 8) ผลที่ได้พบว่ามี 3 องค์ประกอบ และสามารถอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น 84% ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบและบะหมี่แต่ละยี่ห้อ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 (PC1) สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 46% โดยที่องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับปริมาณ โปรตีน (Protein) ค่าวอเตอร์แอกติวิตี (a_w) สีเหลือง (b^*) ขนาด (Size) และความแข็ง (Hardness) ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 นี้สามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1) กลุ่มที่มีปริมาณโปรตีนและค่าวอเตอร์แอกติวิตีสูง ขณะที่มิลักษณะสีเหลือง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง และเนื้อสัมผัสในด้านความแข็งของเส้นบะหมี่ดิบน้อย ได้แก่ ตัวอย่าง A B C D E G และ H สำหรับ 2) กลุ่มที่มีลักษณะดังกล่าวในทางตรงกันข้าม คือ ตัวอย่าง F

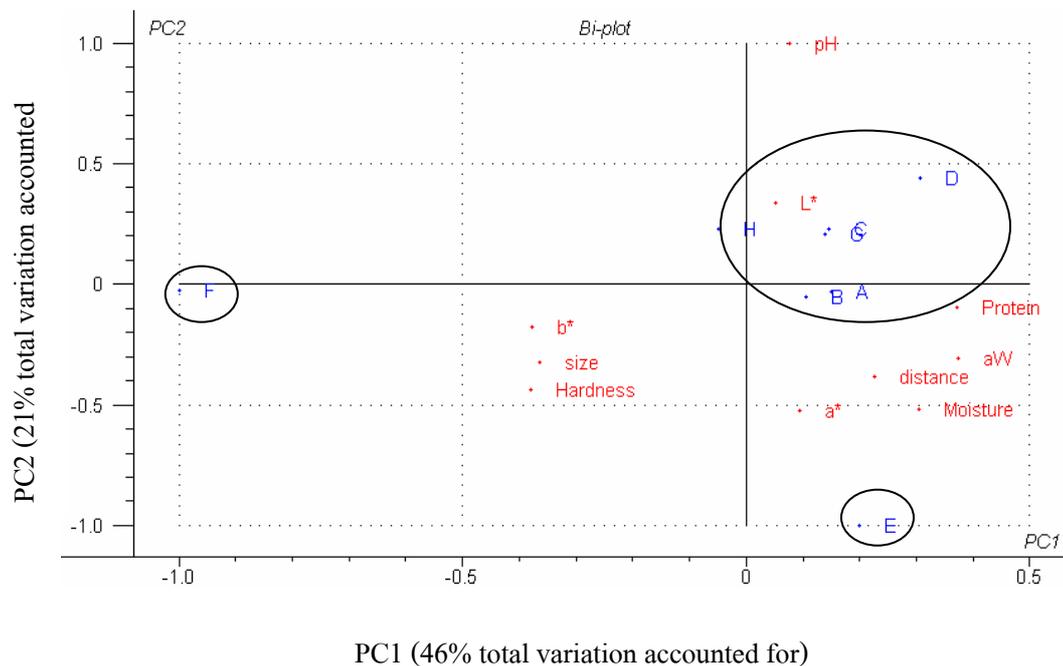
ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยของคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบ 8 ยี่ห้อ และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และความแตกต่างของค่าเฉลี่ย Least Significant Difference (LSD)

คุณภาพทางเคมีและกายภาพ	ตัวอย่าง*								p-Value	LSD**
	A	B	C	D	E	F	G	H		
เส้นบะหมี่ดิบ (Raw Noodles)										
1. ความแข็ง (Hardness) (นิวตัน)	2.33	2.98	2.31	<u>2.23</u>	3.62	<u>5.17</u>	2.76	2.53	0.000	0.34
2. ระยะตัดขาด (Distance) (มม.)	<u>1.73</u>	1.64	1.60	1.33	1.65	<u>1.31</u>	1.67	1.42	0.000	0.06
3. ค่าความสว่าง (L*)	72.44	<u>69.71</u>	73.93	69.74	70.11	70.17	71.16	<u>74.09</u>	0.000	1.36
4. ค่าสีแดง (a*)	2.03	<u>1.84</u>	2.06	2.54	<u>2.72</u>	2.10	1.94	2.05	0.000	0.23
5. ค่าสีเหลือง (b*)	20.85	<u>17.61</u>	18.59	18.31	21.30	<u>27.56</u>	21.02	22.74	0.000	1.19
6. ขนาดเส้นบะหมี่ (Size) (มม.)	1.49	1.52	1.50	<u>1.07</u>	1.49	<u>1.92</u>	1.39	1.49	0.000	0.11
7. ค่าวอเตอร์แอกทีวิตี (a _w)	0.93	<u>0.94</u>	0.93	<u>0.94</u>	<u>0.94</u>	<u>0.91</u>	0.93	0.93	0.000	0.01
8. ปริมาณโปรตีน (%) (Protein)	11.98	12.55	13.59	13.60	14.02	<u>9.44</u>	<u>14.48</u>	11.83	0.000	1.35
9. ปริมาณความชื้น (%) (Moisture)	32.52	30.30	30.20	29.65	<u>33.25</u>	<u>27.06</u>	30.74	31.61	0.000	0.06
10. พีเอช (pH)	9.60	9.45	9.59	<u>10.10</u>	<u>8.83</u>	9.42	9.80	9.66	0.000	0.05

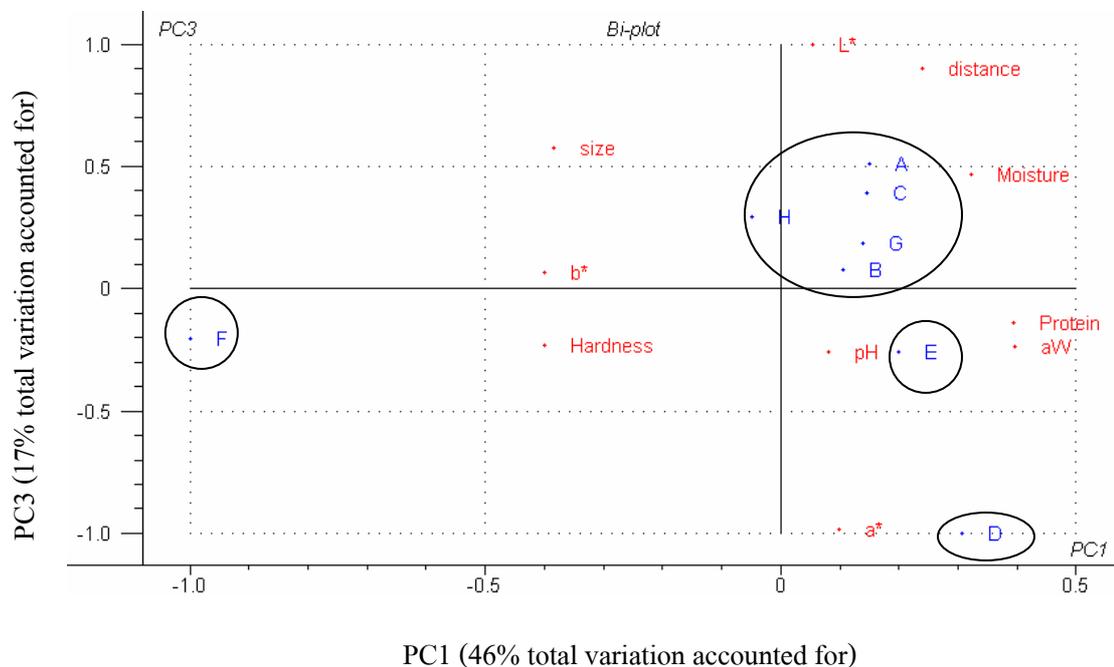
หมายเหตุ * A – H คือยี่ห้อตัวอย่างบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 18

** เมื่อต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวอย่างด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

_____ ค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ..... ค่าเฉลี่ยต่ำสุดของคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ

ภาพที่ 7 Principle Component Analysis (PCA) Biplot ของมะหมีสดทางการค้า 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพเส้นมะหมีดิบของแกนองค์ประกอบที่ 1(PC1) และ 2 (PC2)

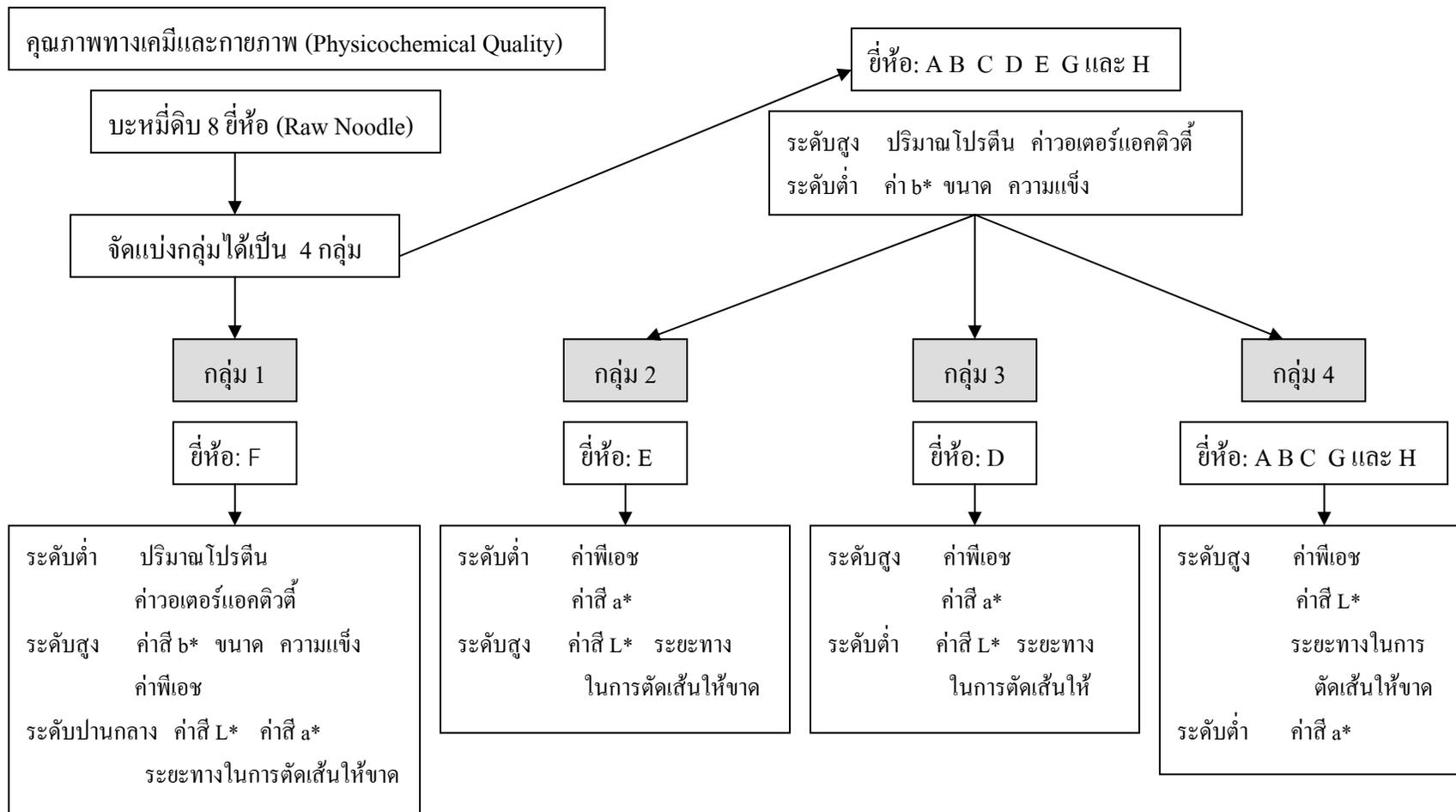

ภาพที่ 8 Principle Component Analysis (PCA) Biplot ของมะหมีสดทางการค้า 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพเส้นมะหมีดิบของแกนองค์ประกอบที่ 1(PC1) และ 3 (PC3)

องค์ประกอบที่ 2 (PC2) สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 21% มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับค่าพีเอชของเส้นบะหมี่ดิบ (pH) ซึ่งองค์ประกอบที่ 2 นี้สามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่เช่นกัน คือ 1) กลุ่มที่มีค่าพีเอชของเส้นบะหมี่ดิบสูง ได้แก่ ตัวอย่าง A B C D F G และ H และ 2) กลุ่มที่มีค่าพีเอชต่ำ คือ ตัวอย่าง E จะเห็นได้ว่าตัวอย่าง E แยกออกได้เพิ่มเติมจากกลุ่มเดียวกันกับตัวอย่าง A B C D G และ H ซึ่งได้จากการจำแนกกลุ่มด้วยองค์ประกอบที่ 1 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีปริมาณโปรตีน และค่าวอเตอร์แอกติวิตีสูง ขณะที่ค่าสีเหลือง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางและเนื้อสัมผัสในด้านความแข็งของเส้นบะหมี่ดิบต่ำ

องค์ประกอบที่ 3 (PC3) สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 17% มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับค่าสีในด้านความสว่าง (L^*) และสีแดง (a^*) รวมทั้งเนื้อสัมผัสในด้านระยะทางที่ใช้ในการตัดเส้นบะหมี่ดิบให้ขาดออกจากกัน (distance) ซึ่งองค์ประกอบที่ 3 นี้สามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่เช่นกัน คือ 1) กลุ่มที่มีลักษณะความสว่างและระยะทางในการตัดขาดของเส้นบะหมี่ดิบสูง แต่มีค่าสีแดงต่ำ ได้แก่ ตัวอย่าง A B C G และ H 2) กลุ่มที่มีลักษณะดังกล่าวในระดับกลางๆ ได้แก่ ตัวอย่าง E และ F และ 3) กลุ่มที่มีลักษณะในทิศทางตรงกันข้าม คือ ตัวอย่าง D

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง 3 องค์ประกอบของคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบ จะสามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ออกเป็น 4 กลุ่ม (ดังภาพที่ 9) คือ 1) กลุ่มตัวอย่าง A B C G และ H 2) กลุ่มตัวอย่าง D 3) กลุ่มตัวอย่าง E และ 4) กลุ่มตัวอย่าง F ซึ่งจะเห็นว่าตัวอย่าง F มีลักษณะแตกต่างจากตัวอย่างอื่นๆ อย่างเด่นชัดด้วยคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ 1 โดยมีปริมาณโปรตีนและค่า a_w ต่ำ แต่มีค่าสีเหลือง (b^*) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเส้น และค่าความแข็งสูง โดยมีคุณภาพตรงกันข้ามกับกลุ่มของตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้แก่ ยี่ห้อ A B C D E G และ H แต่กลุ่มตัวอย่างนี้มีความแตกต่างกันในคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ 2 และ 3 ได้แก่ ค่าพีเอช ค่าความสว่าง (L^*) ค่าสีแดง (a^*) และระยะทางที่ใช้ในการตัดเส้นให้ขาด โดยเฉพาะยี่ห้อ E และ D จะแยกความแตกต่างออกจากตัวอย่างบะหมี่ยี่ห้ออื่นด้วยองค์ประกอบที่ 2 และ 3 นี้ได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 9 การจัดแบ่งกลุ่มเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ด้วยคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบ (Raw noodle) ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis) ขององค์ประกอบที่ 1 2 และ 3

2.1.2 คุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุก (Cooked Noodles)

จากตารางที่ 20 พบว่าบะหมี่สด 8 ยี่ห้อมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในคุณภาพต่างๆ ทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุกทั้ง 12 คุณลักษณะ ทั้งนี้จะพบว่าระยะเวลาที่ใช้จริงในการทำให้เส้นบะหมี่สุกนั้นแตกต่างจากที่ระบุไว้ที่บรรจุภัณฑ์ เช่น ตัวอย่าง E และ H ซึ่งระบุเวลาที่ใช้สั้นกว่าความเป็นจริง สำหรับตัวอย่าง B นั้น ใช้ระยะเวลาในการทำให้เส้นบะหมี่สุกแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ที่ระยะเวลา 90 วินาที เป็นเวลาที่ทำให้เส้นบะหมี่สุกทั้งหมด และที่ระยะเวลา 40 วินาที ลักษณะเส้นบะหมี่สุกภายในตรงกลางยังคงดิบอยู่ เพราะฉะนั้นตัวอย่างเส้นบะหมี่สุกที่นำมาทดสอบรวมทั้งสิ้น 9 ตัวอย่าง และเมื่อนำค่าปัจจัยคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สุก 12 คุณลักษณะ มาปรับค่า (Standardize) เพื่อหาความสัมพันธ์และแนวโน้มกับเส้นบะหมี่สดยี่ห้อต่างๆ โดยใช้เทคนิคแผนภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis [PCA]) (ดังภาพที่ 10 และ 11) สามารถอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นได้ 82% ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สุกและบะหมี่แต่ละยี่ห้อ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 (PC1) สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 46% โดยที่องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับขนาดของเส้นบะหมี่สุก (Size), ระยะในการตัดขาดของเส้นบะหมี่สุก (distance), แรงที่ใช้ในการดึงเส้นบะหมี่สุกให้ขาด (Tensile Strength) และค่าความสว่าง (L^*) ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 นี้สามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ได้เป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีลักษณะขนาดเส้นบะหมี่สุกสูง และมีค่าเนื้อสัมผัสแรงดึงและระยะทางในการตัดขาดเส้นสูง แต่มีค่าความสว่างของเส้นบะหมี่สุกต่ำ คือ ตัวอย่าง F 2) กลุ่มที่มีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับกลางๆ ได้แก่ ตัวอย่าง B90 E และ H 3) กลุ่มที่มีคุณลักษณะดังกล่าวต่ำ แต่มีค่าความสว่างสูง ได้แก่ ตัวอย่าง A B40 D และ G และ 4) กลุ่มที่มีลักษณะค่าความสว่างสูงมาก แต่มีขนาดเส้นบะหมี่ ค่าแรงดึง และระยะทางในการตัดขาดของเส้นบะหมี่สุกต่ำ ได้แก่ ตัวอย่าง C

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยของคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุก 8 ยี่ห้อ และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และความแตกต่างของค่าเฉลี่ย Least Significant Difference (LSD)

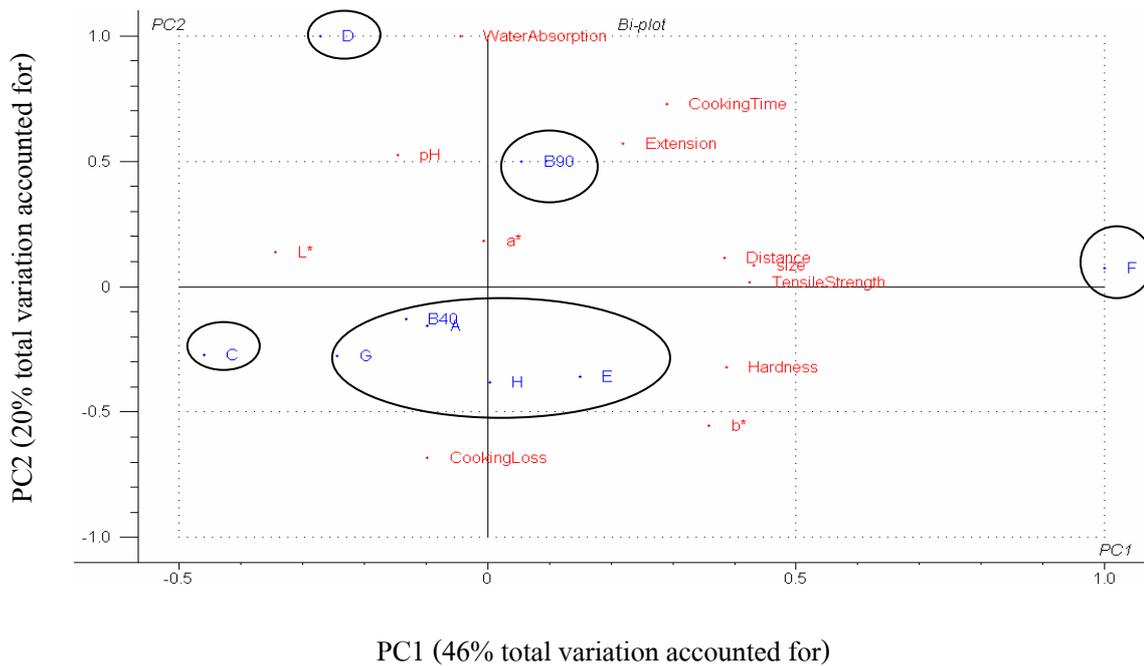
คุณภาพทางเคมีและกายภาพ	ตัวอย่าง*									p-value	LSD**
	A	B90	B40	C	D	E	F	G	H		
เส้นบะหมี่สุก (Cooked noodles)											
1. ความแข็ง (Hardness) (นิวตัน)	0.74	0.89	1.01	0.76	<u>0.71</u>	1.08	<u>1.52</u>	1.05	1.05	0.000	0.11
2. ระยะตัดขาด (Distance) (มม.)	1.40	1.43	1.68	<u>0.99</u>	1.27	1.57	<u>2.11</u>	1.17	1.13	0.000	0.06
3. แรงดึงขาด (Tensile Strength) (นิวตัน)	0.16	0.19	0.14	0.14	<u>0.14</u>	0.18	<u>0.28</u>	0.16	0.18	0.000	0.03
4. ระยะดึงขาด (Extension) (มม.)	80.74	110.8	60.76	60.41	73.01	<u>59.95</u>	<u>92.63</u>	62.47	71.27	0.000	16.27
5. ค่าความสว่าง (L*)	64.90	66.36	68.27	<u>68.25</u>	67.63	64.87	<u>64.15</u>	67.99	66.22	0.001	1.88
6. ค่าสีแดง (a*)	-1.36	-2.23	<u>-3.12</u>	-2.11	-1.25	<u>-0.83</u>	-2.16	-2.16	-2.21	0.000	0.59
7. ค่าสีเหลือง (b*)	21.54	21.49	26.72	22.07	<u>16.10</u>	27.39	<u>38.84</u>	25.32	31.23	0.000	1.96

ตารางที่ 20 (ต่อ)

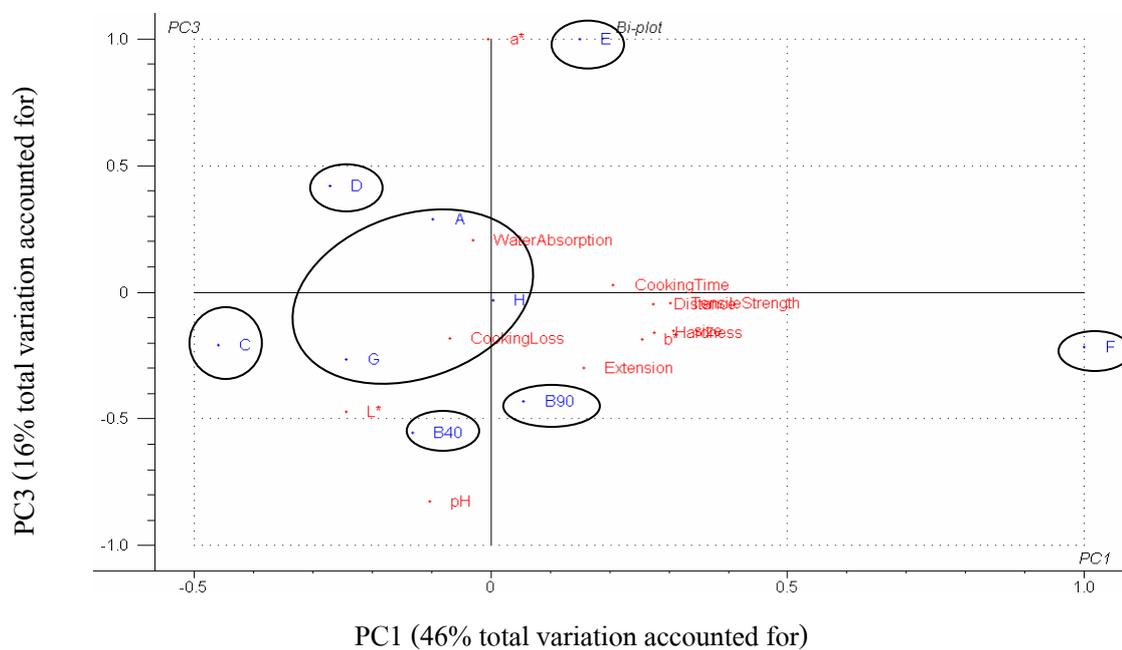
คุณภาพทางเคมีและกายภาพ	ตัวอย่าง*									p-value	LSD**
	A	B90	B40	C	D	E	F	G	H		
เส้นบะหมี่สุก (Cooked noodles)											
8. เวลาในการทำให้สุก(Cooking time) (วินาที)	60	90	<u>40</u>	60	120	60	<u>150</u>	60	60	0.001	0.01
9. ร้อยละการสูญเสียในการทำให้สุก (Cooking Loss)	10.11	7.56	5.63	12.26	<u>5.34</u>	7.22	8.24	<u>11.08</u>	9.77	0.000	1.95
10. ร้อยละการดูดซับน้ำในการทำให้สุก (Water absorption)	<u>71.58</u>	96.70	85.39	84.16	<u>152.1</u>	85.73	94.02	87.97	85.69	0.000	12.28
11. ขนาดเส้นบะหมี่ (Size) (มม.)	1.97	2.07	2.01	<u>1.74</u>	1.80	1.99	<u>2.73</u>	1.81	2.07	0.000	0.22
12. พีเอช (pH)	9.54	<u>9.74</u>	9.61	9.63	9.61	<u>9.17</u>	9.50	9.62	9.45	0.000	0.05

หมายเหตุ * A –H คือยี่ห้อตัวอย่างบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 18 ซึ่งตัวอย่าง B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกัน โดย B90 เท่ากับ 90 วินาที และ B40 เท่ากับ 40 วินาที

** เมื่อต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวอย่างด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 _____ ค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ..... ค่าเฉลี่ยต่ำสุดของคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ

ภาพที่ 10 Principle Component Analysis (PCA) Biplot ของบะหมี่สดทางการค้า 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพเส้นบะหมี่สุกของแกนองค์ประกอบที่ 1(PC1) และ 2 (PC2)

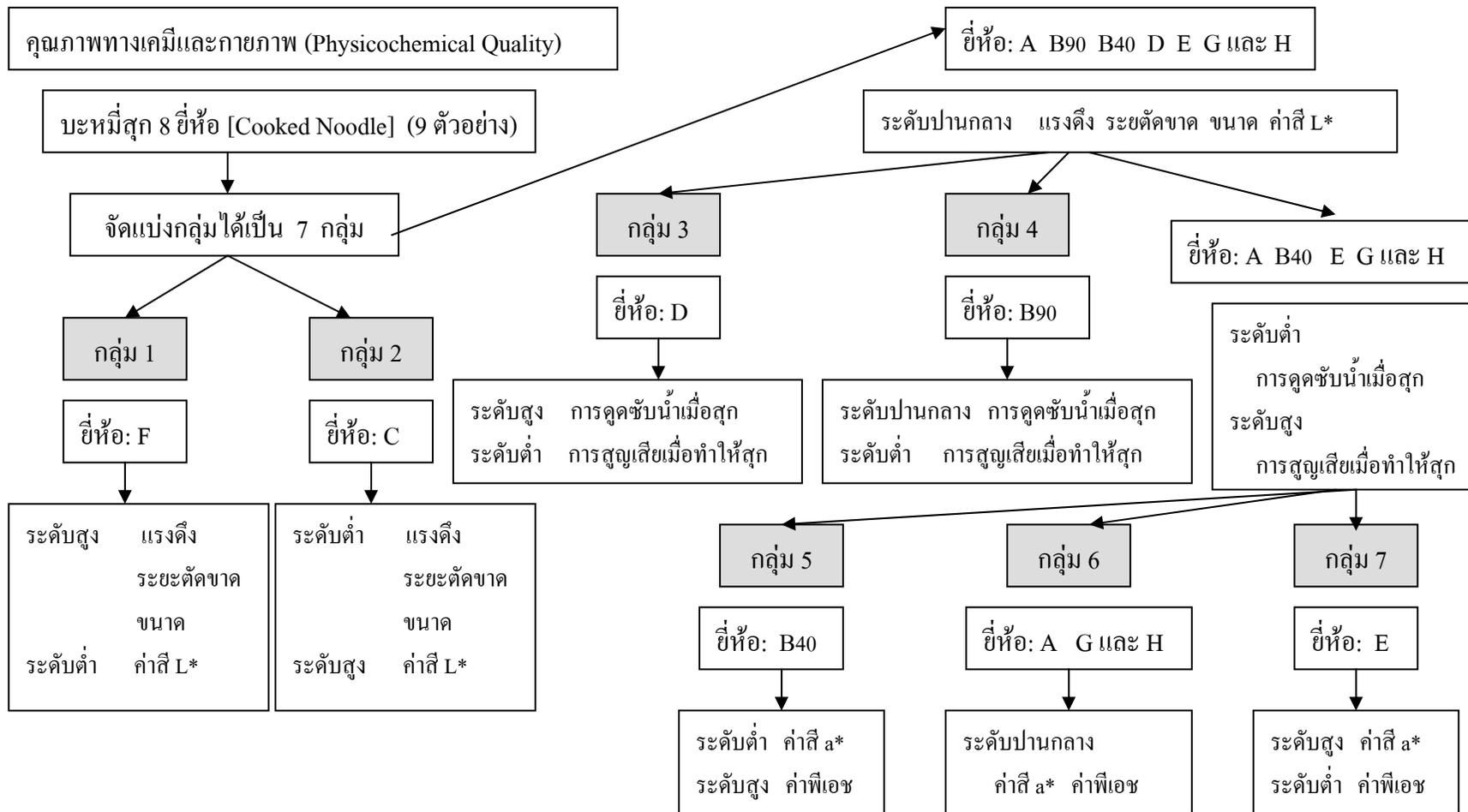

ภาพที่ 11 Principle Component Analysis (PCA) Biplot ของบะหมี่สดทางการค้า 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพเส้นบะหมี่สุกของแกนองค์ประกอบที่ 1(PC1) และ 3 (PC3)
หมายเหตุ A-H คือยี่ห้อตัวอย่างบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 18 ซึ่งตัวอย่าง B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกัน โดย B90 เท่ากับ 90 วินาที และ B40 เท่ากับ 40 วินาที

องค์ประกอบที่ 2 (PC2) สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 20% โดยที่องค์ประกอบมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับปริมาณการดูดซับน้ำ (Water absorption) และปริมาณการสูญเสียจากการทำให้สุก (Cooking loss) ซึ่งองค์ประกอบที่ 2 นี้สามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 9 ตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มเพิ่มเติม คือ 1) กลุ่มที่มีลักษณะการดูดซับน้ำในการทำให้สุกสูงที่สุด แต่มีปริมาณการสูญเสียจากการทำให้สุกต่ำ ได้แก่ ตัวอย่าง D 2) กลุ่มที่มีการดูดซับน้ำค่อนข้างสูง และมีการสูญเสียจากการทำให้สุกต่ำ ได้แก่ ตัวอย่าง B90 และ 3) กลุ่มที่มีลักษณะดังกล่าวในระดับกลางๆ จนถึงมีลักษณะการดูดซับน้ำค่อนข้างต่ำ แต่มีการสูญเสียจากการทำให้สุกค่อนข้างสูง ได้แก่ ตัวอย่าง A B40 C E F G และ H เพราะฉะนั้นองค์ประกอบที่ 2 นี้สามารถจำแนกตัวอย่าง B90 และ D ออกจากกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ได้อย่างชัดเจนเพิ่มเติมจากกลุ่มที่จำแนกไว้ขององค์ประกอบที่ 1

องค์ประกอบที่ 3 (PC3) สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 16% โดยที่องค์ประกอบมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับค่าสีแดง (a^*) และค่าพีเอช (pH) ของเส้นบะหมี่สุก ซึ่งองค์ประกอบที่ 3 นี้สามารถแยกความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง A B40 E G และ H โดยเป็นกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกันสำหรับการจำแนกกลุ่มตัวขององค์ประกอบที่ 1 และ 2 ได้เพิ่มเติมอีก 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีค่าสีแดงสูงมาก ได้แก่ ตัวอย่าง E 2) กลุ่มที่มีค่าสีแดงในระดับกลางๆ แต่มีค่าพีเอชค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ตัวอย่าง A G และ H 3) กลุ่มที่มีค่าสีแดงต่ำ แต่มีค่าพีเอชสูง ได้แก่ ตัวอย่าง B40 จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่ 3 นี้สามารถแยกตัวอย่าง B40 และ E ออกจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ จะสามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างเส้นบะหมี่สุก 8 ยี่ห้อ ออกเป็น กลุ่มย่อยได้ถึง 7 กลุ่ม ซึ่งมีเพียงตัวอย่าง A G และ H เท่านั้นที่มีความใกล้เคียงกันมากโดยรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ แสดงว่าคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุก 12 คุณลักษณะนี้ สามารถจำแนกตัวอย่างแยกย่อยออกเป็นแต่ละตัวอย่างได้เป็นอย่างดี (ดังแสดงในภาพที่ 12)

ภาพที่ 12 การจัดแบ่งกลุ่มเส้นบะหมี่สุก 8 ยี่ห้อ ด้วยคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุก (Cooked noodle) ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis) ขององค์ประกอบที่ 1 2 และ 3 (โดย B90 และ B40 คือยี่ห้อ B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกันที่ 90 และ 40 วินาที)

2.2 คุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยวิธีการทดสอบเชิงพรรณนา

การทดสอบทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนานี้มีคุณลักษณะที่รวบรวมได้ 19 คุณลักษณะ ครอบคลุมลักษณะปรากฏ กลิ่น และเนื้อสัมผัส ของเส้นบะหมี่สด ก่อนการทำให้สุก หรือบะหมี่ดิบ (Raw Noodle) 6 คุณลักษณะ และบะหมี่ที่ทำให้สุกแล้ว (Cooked Noodle) 13 คุณลักษณะ โดยมีผู้ทดสอบที่ผ่านการฝึกฝน 7 คน และใช้ตัวอย่างอ้างอิงในแต่ละคุณลักษณะ มีสเกลความเข้ม 15 คะแนนในแต่ละคุณลักษณะ ซึ่งสามารถให้คำนิยามและวิธีการประเมิน ดังแสดงในตารางที่ 21

ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยวิธีการทดสอบเชิงพรรณนาทั้งหมด 19 คุณลักษณะ ของตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ (A-H) ซึ่งทำการประเมินคุณภาพทั้งในเส้นบะหมี่ดิบและสุก แสดงดังต่อไปนี้

2.2.1 คุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่ดิบ (Raw noodle)

จากตารางที่ 22 ผลการทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของคุณลักษณะเส้นบะหมี่ดิบ 6 คุณลักษณะ พบว่าตัวอย่างเส้นบะหมี่สดทางการค้า 8 ยี่ห้อ (A-H) พบว่ามีความแตกต่างกันในคุณลักษณะต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ใน 5 คุณลักษณะ ซึ่งคุณลักษณะที่ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติได้แก่ ความสว่างของเส้นบะหมี่ดิบ (Lightness) และเมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบ 5 คุณลักษณะ ดังกล่าว มาปรับค่า (Standardize) เพื่อหาความสัมพันธ์และแนวโน้มกับเส้นบะหมี่สดตราสินค้าต่างๆ โดยใช้เทคนิคแผนภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis [PCA]) (ดังภาพที่ 13) ผลที่ได้พบว่ามี 2 องค์ประกอบ และสามารถอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น 89% ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบและบะหมี่แต่ละยี่ห้อ ดังนี้

ตารางที่ 21 คุณลักษณะ คำนิยาม และตัวอย่างอ้างอิง ของการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส

คุณลักษณะ	คำนิยาม	ตัวอย่างอ้างอิง
เส้นบะหมี่สดดิบ (Raw Noodles)		
ลักษณะปรากฏ (Appearance)		
1. สีเหลือง (Yellowness)	ความเข้มของสีเหลืองบนผิวเส้นบะหมี่	0.5 = น้ำสตักครีมไอสนัส 2.0 = น้ำสตักครีมเบสท์ฟู๊ด 7.0 = น้ำสตักคุณแม่ 14.0 = เฟรนช์มั้สตาสต์
2. ความสว่าง (Lightness)	ความเข้มของความคล้ำ(ดำ) และความขาวบนผิวเส้นบะหมี่	2.0 = น้ำตาลวังขนาย 10.0 = พรุกไทขาวป่น 15.0 = แป้งข้าวโพด
กลิ่น (Odor)		
3. กลิ่นไข่ (Egg)	ความเข้มของกลิ่นคาวไข่ของเส้นบะหมี่	0.0 = เส้นบะหมี่ดิบผสมต่าง 10.0 = เส้นโซบะดิบ
4. กลิ่นด่าง (Alkaline)	ความเข้มของกลิ่นด่างผสมแป้งสาลี	0.0 = เส้นบะหมี่ดิบไม่ผสมต่าง 5.0 = เส้นบะหมี่ดิบผสมต่าง
เนื้อสัมผัส (Texture)		
5. ความชุ่มชื้น (Wetness)	ปริมาณน้ำที่เกาะบนผิวเส้นบะหมี่ โดยการสัมผัสด้วยนิ้วมือ	7.0 = แครอท 13.0 = แอปเปิ้ล
6. ความยืดหยุ่น (Elasticity)	ความยากง่ายในการดึงยืดเส้นบะหมี่ดิบ 2 เส้น ระยะห่างในการจับ 1 นิ้ว จนขาด	3.0 = เส้นขนมจีน 6.0 = วั่นเส้นสดตราแม่พิมพ์ 10.0 = พิซโซปลาเส้น
เส้นบะหมี่สุก (Cooked Noodles)		
ลักษณะปรากฏ (Appearance)		
1. สีเหลือง (Yellowness)	ความเข้มของสีเหลืองบนผิวเส้นบะหมี่	0.5 = น้ำสตักครีมไอสนัส 2.0 = น้ำสตักครีมเบสท์ฟู๊ด 7.0 = น้ำสตักคุณแม่, 14.0 = เฟรนช์มั้สตาสต์
2. ความใส (Translucency)	ขนาดของแสงที่สามารถส่องผ่านทะลุเส้นบะหมี่	0.0 = เส้นสปาเกตตีเบสท์ฟู๊ด 7.0 = เส้นบุก 13.0 = วั่นเส้นตราแม่พิมพ์
3. ความมันเงา (Shininess)	ขนาดของแสงสะท้อนจากผิวเส้นบะหมี่	0.0 = เส้นโซบะดิบ 5.0 = เส้นสปาเกตตีเบสท์ฟู๊ด 14.0 = เส้นบุก

ตารางที่ 21 (ต่อ)

คุณลักษณะ	คำนิยาม	ตัวอย่างอ้างอิง
<i>กลิ่น (Odor)</i>		
4. กลิ่นไข่ (Egg)	ความเข้มของกลิ่นควาไข่ของเส้น บะหมี่สุก	0.0 = เส้นบะหมี่สุกผสมต่าง 10.0 = เส้นโซบะสุก
5. กลิ่นด่าง (Alkaline)	ความเข้มของกลิ่นด่างผสมแป้งสาลีเมื่อ ทำให้สุก	0.0 = เส้นบะหมี่ดิบไม่ผสมต่าง 5.0 = เส้นบะหมี่ดิบผสมต่าง
<i>เนื้อสัมผัส (Texture)</i>		
6. ความชุ่มชื้น (Wetness)	ปริมาณน้ำที่เกาะบนผิวเส้นบะหมี่	7.0 = แครอท 13.0 = แอปเปิ้ล
7. ความเหนียว (Elasticity)	ความยากง่ายในการดึงยึดเส้นบะหมี่ดิบ 2 เส้น ระยะห่างในการจับ 1 นิ้ว จนขาด	3.0 = เส้นขนมจีน 6.0 = วุ้นเส้นสดตราแม่พิมพ์ 10.0 = พิซโซปลาเส้น
8. ความเหนียวติดกันของ เส้น (Surface stickiness)	ความยากง่ายในการแยกเส้นบะหมี่สุก 2 เส้นออกจากกัน	1.0 = เส้นสปาเกตตีเบสฟู๊ด 4.0 = เส้นขนมจีน 8.0 = เส้นก๋วยจั๊บญวน
9. ความแน่นเนื้อ (Firmness)	ขนาดของแรงที่ตัดเส้นบะหมี่ 2 เส้นจน ขาดด้วยฟันหน้า	1.0 = เส้นบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปมามา 4.0 = หมี่ซั่ว 7.0 = เส้นสปาเกตตีเบสฟู๊ด
10. ความยากง่ายในการถอน ฟันออกจากตัวอย่าง (Toothpull)	ความยากง่าย หรือ แรงที่ใช้ในการถอน ฟันออกจากเส้นบะหมี่ที่ทำการเคี้ยว เส้นบะหมี่ 4 เส้น ด้วยฟันกราม	2.0 = เส้นบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปมามา 5.0 = หมี่ซั่ว 8.0 = เส้นก๋วยจั๊บญวน
11. การเกาะตัวรวมกัน (Cohesiveness of mass)	ระดับของการเกาะตัวรวมกันของเส้น บะหมี่ 4 เส้น ที่อยู่ในระหว่างการเคี้ยว ด้วยฟันกราม	3.0 = เส้นบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปมามา 7.0 = เส้นบะหมี่อบแห้ง 11.0 = เส้นสปาเกตตีเบสฟู๊ด
12. การเกาะติดฟัน (Adhesiveness of Teeth)	ปริมาณการเกาะติดฟันของเส้นบะหมี่ 4 เส้น ที่ผ่านการเคี้ยวด้วยฟันกราม จำนวนครั้งในการเคี้ยวเส้นบะหมี่ 4	1.0 = เส้นขนมจีน 7.0 = ถั่วเข่าช่อง 13.0 = ริทซ์แครกเกอร์
13. ความยากง่ายในการเคี้ยว (Chewiness)	เส้นด้วยฟันกรามจนพร้อมที่จะกลืน	1.0 = เฉาก๊วย 8.0 = เส้นบุก 13.0 = ถั่วเข่าช่อง

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยของคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยวิธีการทดสอบเชิงพรรณนา และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และความแตกต่างของค่าเฉลี่ย Least Significant Difference (LSD) ของตัวอย่างเส้นบะหมี่ดิบทางการค้า 8 ยี่ห้อ

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัส ^a	ตัวอย่าง ^b								p-Value	LSD ^c
	A	B	C	D	E	F	G	H		
เส้นบะหมี่ดิบ (Raw noodle)										
1. สีเหลือง (Yellowness)	5.46	7.35	6.13	<u>3.29</u>	6.75	<u>9.13</u>	7.58	7.04	0.003	1.79
2. ความสว่าง (Lightness)	10.33	<u>8.65</u>	10.15	9.82	9.46	<u>11.52</u>	9.83	9.10	0.127	1.84
3. กลิ่นไข่ (Egg odor)	1.06	3.54	1.75	0.83	1.63	<u>0.38</u>	2.23	<u>4.35</u>	0.000	0.76
4. กลิ่นด่าง (Alkaline odor)	2.79	<u>1.54</u>	1.96	<u>5.17</u>	2.33	3.21	1.96	2.21	0.015	1.55
5. ความชุ่มชื้น (Wetness)	3.90	3.60	<u>4.17</u>	2.23	3.75	<u>1.96</u>	3.46	3.65	0.001	0.70
6. ความยืดหยุ่น (Elasticity)	2.21	<u>2.98</u>	2.79	1.90	2.56	<u>1.21</u>	2.40	2.90	0.024	0.88

หมายเหตุ ^a ความหมายและคำนิยามดังแสดงในตารางที่ 21

^b A-H คือยี่ห้อตัวอย่างบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 18

^c เมื่อต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวอย่างด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

_____ ค่าเฉลี่ยสูงสุดของคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ

..... ค่าเฉลี่ยต่ำสุดของคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยของคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยวิธีการทดสอบเชิงพรรณนา และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และความแตกต่างของค่าเฉลี่ย Least Significant Difference (LSD) ของตัวอย่างเส้นบะหมี่สดสุกทางการค้า 8 ยี่ห้อ

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัส ^a	ตัวอย่าง ^b									p-Value	LSD ^c
	A	B90	B40	C	D	E	F	G	H		
เส้นบะหมี่สุก (Cooked noodle)											
1. สีเหลือง (Yellowness)	7.17	8.35	8.91	7.92	<u>3.15</u>	9.54	<u>11.87</u>	8.58	10.42	0.000	1.86
2. ความใส (Translucency)	4.67	2.76	1.69	4.63	<u>4.96</u>	3.25	<u>2.06</u>	3.63	2.38	0.000	0.60
3. ความมันเงา (Shininess)	5.88	5.13	5.46	5.21	<u>4.71</u>	5.44	<u>7.44</u>	5.06	5.79	0.002	0.82
4. กลิ่นไข่ (Egg odor)	1.94	5.38	4.67	2.83	<u>6.88</u>	1.75	<u>0.83</u>	6.06	3.88	0.000	1.16
5. กลิ่นด่าง (Alkaline odor)	2.46	2.25	2.44	3.00	<u>1.67</u>	3.02	<u>3.46</u>	1.38	2.46	0.269	1.71
6. ความชุ่มชื้น (Wetness)	6.29	6.67	6.52	<u>6.25</u>	<u>7.48</u>	6.29	7.42	6.33	7.04	0.048	0.86
7. ความยืดหยุ่น (Elasticity)	3.13	3.77	4.44	3.67	<u>1.96</u>	3.27	<u>5.75</u>	3.17	3.29	0.000	0.59

ตารางที่ 23 (ต่อ)

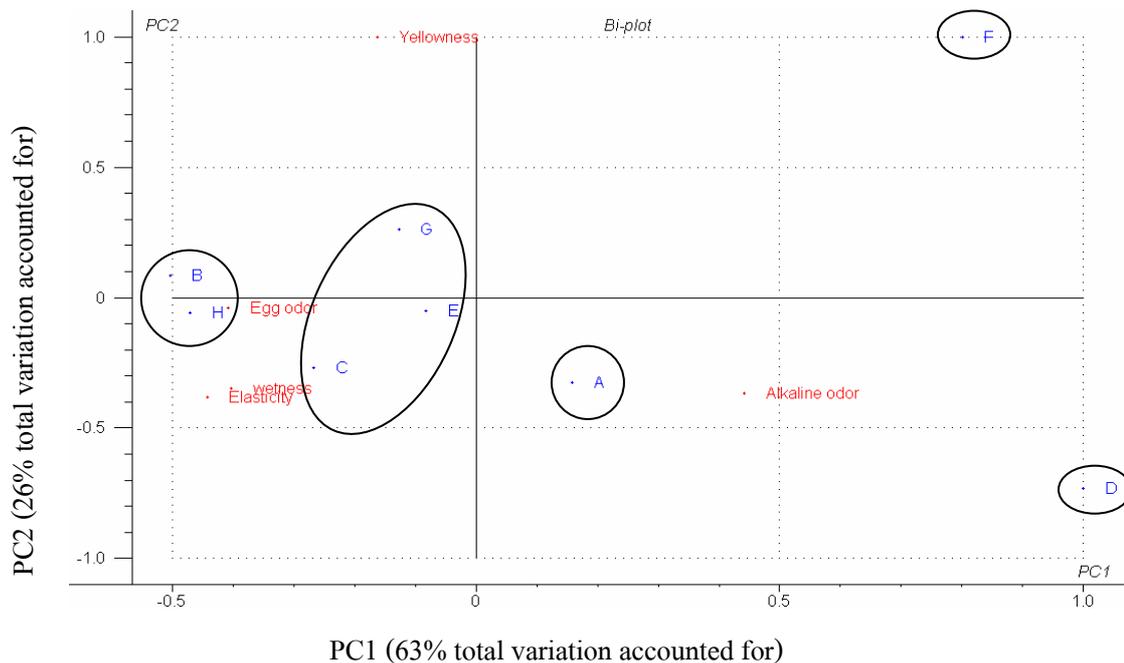
คุณลักษณะทางประสาทสัมผัส ^a	ตัวอย่าง ^b									p-Value	LSD ^c
	A	B90	B40	C	D	E	F	G	H		
เส้นบะหมี่สุก (Cooked noodle) (ต่อ)											
8. ความเหนียวติดกัน (Stickiness)	3.83	4.44	4.36	<u>3.73</u>	3.96	4.10	<u>5.96</u>	3.75	5.08	0.002	0.78
9. ความแน่นเนื้อ (Firmness)	1.69	2.38	3.69	2.31	<u>0.44</u>	2.31	<u>3.85</u>	2.52	2.31	0.001	0.97
10. ความยากง่ายในการถอนฟันออก จากตัวอย่าง (Toothpull)	4.50	4.58	5.46	5.01	<u>2.88</u>	4.06	<u>7.08</u>	5.67	4.88	0.000	0.89
11. การเกาะตัวรวมกัน (Cohesiveness)	8.54	5.50	5.90	5.77	<u>3.23</u>	6.17	<u>9.06</u>	6.58	5.67	0.000	1.17
12. การเกาะติดฟัน (Adhesiveness)	2.92	2.92	4.00	3.50	<u>1.60</u>	3.73	<u>4.98</u>	3.71	3.25	0.001	0.85
13. ความยากง่ายในการเคี้ยว (Chewiness)	3.67	4.08	4.79	4.60	<u>2.25</u>	4.44	<u>5.13</u>	3.62	3.15	0.051	1.59

หมายเหตุ ^a ความหมายและคำนิยามดังแสดงในตารางที่ 21

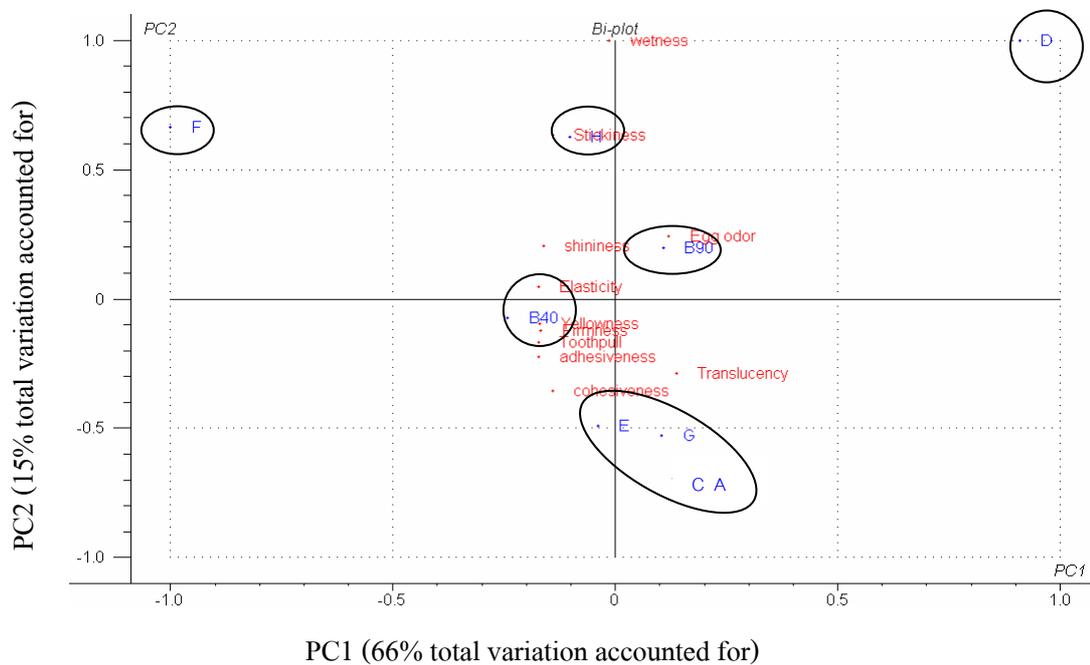
^b A –H คือยี่ห้อตัวอย่างบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 18 ซึ่งตัวอย่าง B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกัน โดย B90 เท่ากับ 90 วินาที และ B40 เท่ากับ 40 วินาที

^c เมื่อต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวอย่างด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

_____ ค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ..... ค่าเฉลี่ยต่ำสุดของคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ

ภาพที่ 13 Principle Component Analysis (PCA) Biplot ของมะหมี่สดทางการค้า 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นมะหมี่ดิบของแกนองค์ประกอบที่ 1 (PC1) และ 2 (PC2)

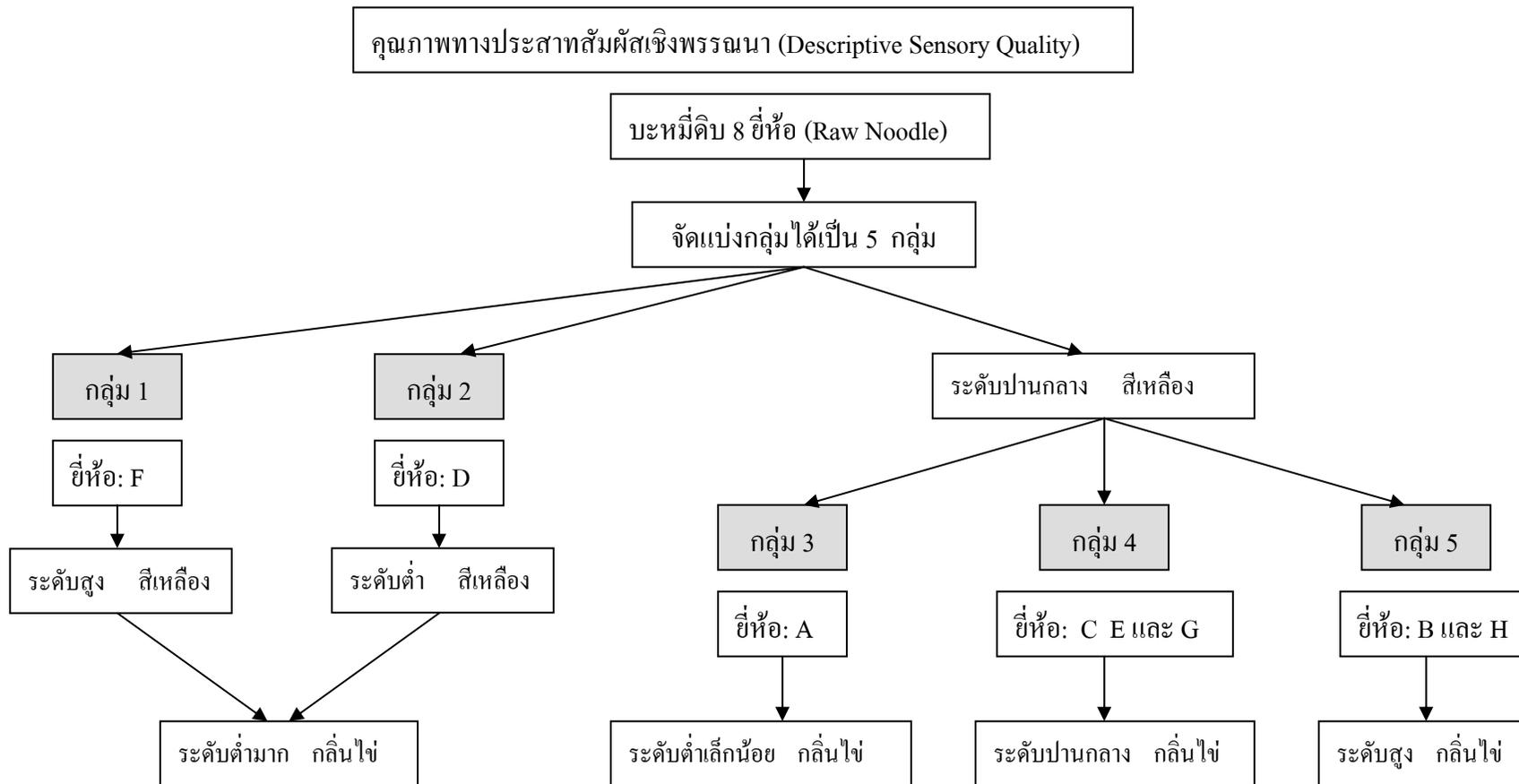

ภาพที่ 14 Principle Component Analysis (PCA) Biplot ของมะหมี่สดทางการค้า 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นมะหมี่สุกของแกนองค์ประกอบที่ 1 (PC1) และ 2 (PC2)
 หมายเหตุ A-H คือยี่ห้อตัวอย่างมะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 14 ซึ่งตัวอย่าง B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกัน โดย B90 เท่ากับ 90 วินาที และ B40 เท่ากับ 40 วินาที

องค์ประกอบที่ 1 (PC1) สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 63% โดยที่องค์ประกอบความสัมพันธ์กับคุณลักษณะกลิ่นไข่ในเส้นบะหมี่ดิบ (Egg odor) ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 นี้สามารถแยกความแตกต่างของตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ 1) กลุ่มที่มีลักษณะกลิ่นไข่สูงในเส้นบะหมี่ดิบ ได้แก่ ตัวอย่าง B และ H 2) กลุ่มที่มีกลิ่นไข่ในระดับกลางๆ รองลงมาจากกลุ่มแรก ได้แก่ ตัวอย่าง C E และ G 3) กลุ่มที่มีกลิ่นไข่น้อยกว่าได้แก่ ตัวอย่าง A และ 4) กลุ่มตัวอย่างที่มีกลิ่นไข่น้อยที่สุด ได้แก่ ตัวอย่าง D และ F

ในขณะที่องค์ประกอบที่ 2 (PC2) อธิบายความแปรปรวนได้ 26% มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับคุณลักษณะสีเหลืองของเส้นบะหมี่ดิบเพียงคุณลักษณะเดียวเช่นกัน ซึ่งองค์ประกอบที่ 2 สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ออกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีระดับความเข้มของสีเหลืองแตกต่างกัน 3 ระดับ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเข้มของสีเหลืองในเส้นบะหมี่ดิบสูง ได้แก่ ตัวอย่าง F ระดับปานกลาง ได้แก่ ตัวอย่าง A B C E G และ H และระดับน้อย ได้แก่ ตัวอย่าง D จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่ 2 สามารถแยกความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่มีกลิ่นไข่น้อย คือ ตัวอย่าง D และ F ออกจากกันด้วยคุณลักษณะสีเหลืองของเส้นบะหมี่ดิบ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบ คือ คุณลักษณะสีเหลือง และกลิ่นไข่สามารถใช้พิจารณาจำแนกกลุ่มตัวอย่างบะหมี่ 8 ยี่ห้อได้เป็น 5 กลุ่ม (ดังแสดงในภาพที่ 15) โดยตัวอย่างเส้นบะหมี่ดิบส่วนใหญ่ ได้แก่ ยี่ห้อ A B C E G และ H มีความเข้มของสีเหลืองอยู่ในระดับปานกลาง แต่จะมีความแตกต่างกันในคุณลักษณะความเข้มของกลิ่นไข่ ทั้งนี้ตัวอย่างยี่ห้อ F มีกลิ่นไข่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับตัวอย่างอื่นๆ สอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งจากตารางที่ 14 ระบุว่าตัวอย่างเส้นบะหมี่สดยี่ห้อ F ไม่มีไข่เป็นส่วนผสม จึงทำให้มีลักษณะกลิ่นไข่น้อย

ภาพที่ 15 การจัดแบ่งกลุ่มเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ด้วยคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่ดิบ (Raw noodle) ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis) ขององค์ประกอบที่ 1 และ 2

2.2.2 คุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่สุก (Cooked noodle)

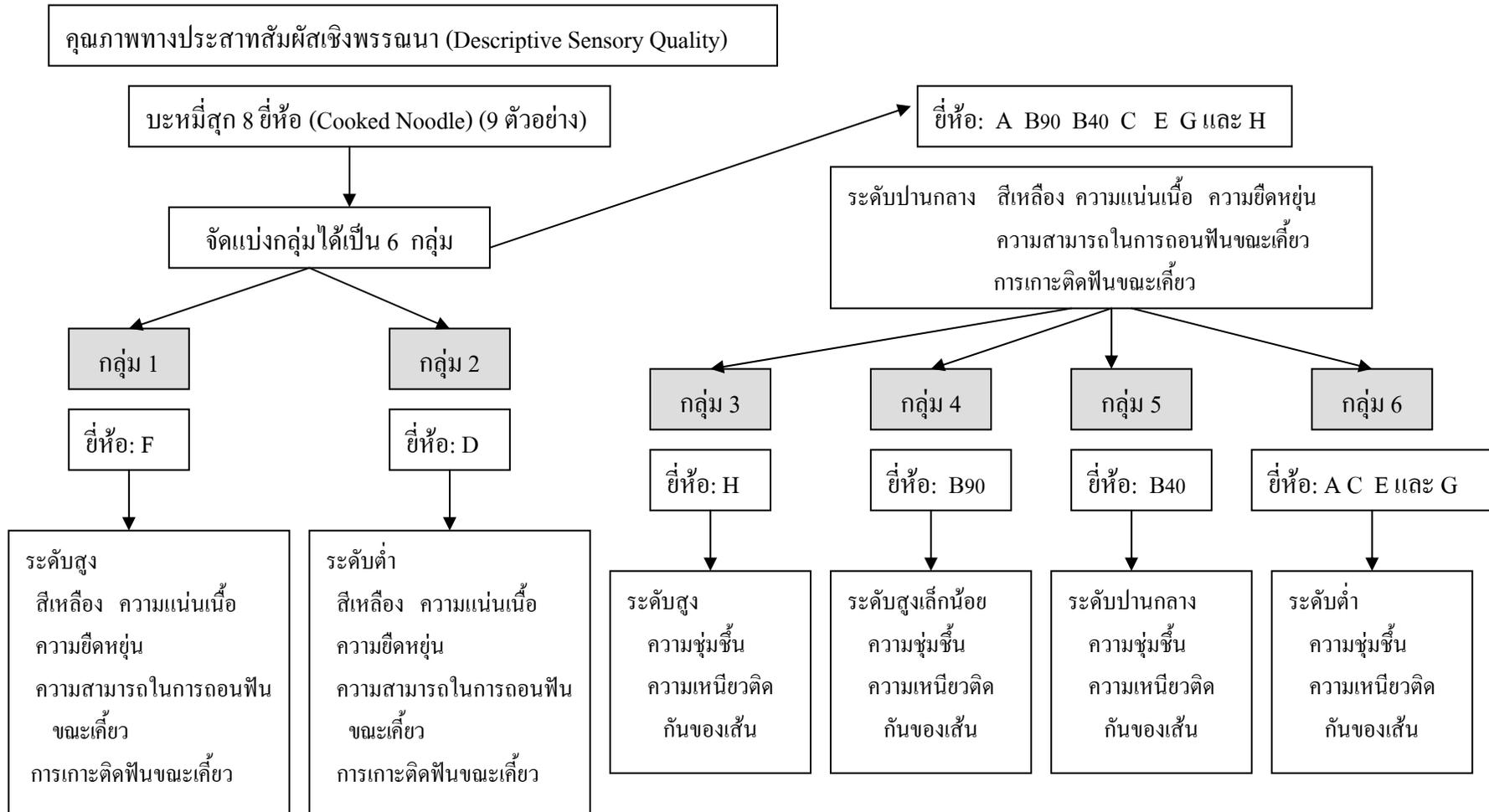
จากตารางที่ 23 ผลการทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของคุณลักษณะเส้นบะหมี่ดิบ 13 คุณลักษณะ พบว่าตัวอย่างเส้นบะหมี่สดทางการค้า 8 ยี่ห้อ (A-H) และสำหรับตัวอย่างบะหมี่ B มีการทำให้สุก 2 ระดับ รวมทั้งสิ้น 9 ตัวอย่าง พบว่ามีความแตกต่างกันในคุณลักษณะต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ใน 11 คุณลักษณะ ซึ่งคุณลักษณะที่ไม่มี ความแตกต่างกันในทางสถิติได้แก่ กลิ่นค่างของเส้นบะหมี่สุก (Alkaline odor) และความยากง่ายในการเคี้ยว (Chewiness) และเมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุก 11 คุณลักษณะ ดังกล่าว มาปรับค่า (Standardize) เพื่อหาความสัมพันธ์และแนวโน้มกับเส้นบะหมี่สดตราสินค้าต่างๆ โดยใช้เทคนิคแผนภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis [PCA]) (ดังภาพที่ 14) ผลที่ได้พบว่ามี 2 องค์ประกอบ และสามารถอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น 81% ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุกและบะหมี่แต่ละยี่ห้อ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 (PC1) อธิบายความแปรปรวนได้ 66% โดยมีความสัมพันธ์กับเกือบทุกคุณลักษณะของเส้นบะหมี่สุก ได้แก่ คุณลักษณะสีเหลือง (Yellowness) ความแน่นเนื้อ (Firmness) ความยืดหยุ่น (Elasticity) ความสามารถในการถอนฟันขณะเคี้ยว (Toothpull) และการเกาะติดฟันขณะเคี้ยว (Adhesiveness) ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 นี้สามารถจำแนกตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ (9 ตัวอย่าง) ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีความเข้มของคุณลักษณะเส้นบะหมี่สุกในด้านสีเหลือง ความแน่นเนื้อ ความยืดหยุ่น ความสามารถในการถอนฟันขณะเคี้ยว และการเกาะติดฟันของตัวอย่างขณะเคี้ยวสูง ได้แก่ ตัวอย่าง F 2) กลุ่มที่มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ตัวอย่าง A B90 B40 C E G และ H และ 3) กลุ่มที่มีคุณลักษณะดังกล่าวน้อย ได้แก่ ตัวอย่าง D

ในขณะที่องค์ประกอบที่ 2 (PC2) อธิบายความแปรปรวนได้ 15% มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความชุ่มชื้น (Wetness) และความเหนียวติดกันของเส้น (Stickiness) ทำให้สามารถแยกความแตกต่างของบะหมี่สุกในกลุ่มที่ 2 ที่ได้จากการจำแนกขององค์ประกอบที่ 1 ออกเป็น 4 กลุ่มเพิ่มเติมตามระดับความเข้มของคุณลักษณะความชุ่มชื้นและความเหนียวติดกันของเส้นบะหมี่สุก คือ 1) ระดับสูง ได้แก่ ตัวอย่าง H 2) ระดับสูงเล็กน้อย ได้แก่ ตัวอย่าง B90 3) ระดับปานกลาง ได้แก่ ตัวอย่าง B40 และ 4) ระดับต่ำ ได้แก่ ตัวอย่าง A C E และ G

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุก ทั้ง 2 องค์ประกอบ สามารถจำแนกกลุ่มบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ซึ่งมีทั้งหมด 9 ตัวอย่าง ออกเป็น 6 กลุ่ม คือ 1) ตัวอย่าง A C E และ G 2) ตัวอย่าง B90 3) ตัวอย่าง B40 4) ตัวอย่าง D 5) ตัวอย่าง F 6) ตัวอย่าง H และ 7) ตัวอย่าง F โดยแต่ละกลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาแตกต่างกันไป (ดังแสดงในภาพที่ 16) ซึ่งจะเห็นได้ว่าตัวอย่างเส้นบะหมี่สุกส่วนใหญ่ ได้แก่ ยี่ห้อ A B90 B40 C E G และ H มีระดับความเข้มข้นของสีเหลือง ความแน่นเนื้อ ความยืดหยุ่น ความสามารถในการถอนฟัน ขณะเคี้ยว และการเกาะติดฟันขณะเคี้ยว อยู่ในระดับปานกลาง แต่จะพบว่ามีความแตกต่างกันในคุณลักษณะความชุ่มชื้นและความเหนียวติดกันของเส้นบะหมี่สุก โดยเฉพาะยี่ห้อ B ที่ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกัน พบว่าตัวอย่าง B90 ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกมากกว่าตัวอย่าง B40 จะมีลักษณะความชุ่มชื้นและความเหนียวติดกันของเส้นบะหมี่สุกมากกว่า นอกจากนี้ผลที่ได้ในคุณลักษณะความเข้มของสีเหลืองของเส้นบะหมี่สุกสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเส้นบะหมี่ดิบ

เพราะฉะนั้นผลการวิเคราะห์คุณภาพทางประสาทสัมผัสทั้งคุณลักษณะเส้นบะหมี่ดิบและบะหมี่สุกร่วมกับการพิจารณาชนิดและส่วนประกอบ ส่งผลให้มีความแตกต่างกันในบะหมี่สดไทย 8 ยี่ห้อ โดยเฉพาะตัวอย่างบะหมี่ D และ F มีความแตกต่างกันในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับสี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสีเหลืองที่ได้จากการวัดค่าคุณภาพทางเคมีกายภาพหรือทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาที่ให้ผลสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพบางคุณลักษณะจากการวัดค่าคุณภาพทางเคมีหรือทางประสาทสัมผัสทำให้ตัวอย่างแตกต่างกันได้ ยกตัวอย่างเช่น กลิ่นไปจากการประเมินทางประสาทสัมผัสสามารถจำแนกตัวอย่างออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้อีก หรือคุณภาพทางเคมี เช่น ค่าพีเอช เป็นต้น รวมทั้งการจำแนกแยกแยะกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะจากคุณภาพทางเคมีกายภาพและทางประสาทสัมผัสทำให้สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างได้แตกต่างกัน แสดงว่าการประเมินคุณภาพเส้นบะหมี่เพียงวิธีการเดียวอาจไม่เพียงพอ และบอกรายละเอียดของตัวอย่างได้ไม่ดีเท่าใดนักเมื่อเทียบกับการใช้ทั้งวิธีการประเมินคุณภาพทางเคมีกายภาพและทางประสาทสัมผัสร่วมกัน

ภาพที่ 16 การจัดแบ่งกลุ่มเส้นบะหมี่สุก 8 ยี่ห้อ ด้วยคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่สุก (Cooked noodle) ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis) ขององค์ประกอบที่ 1 และ 2 (โดย B90 และ B40 คือยี่ห้อ B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกันที่ 90 และ 40 วินาที)

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพทางเคมีและกายภาพกับคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา

เมื่อนำข้อมูลปัจจัยคุณภาพทางเคมีกายภาพทั้งหมด 22 คุณลักษณะ โดยมีคุณลักษณะเส้นบะหมี่ดิบ 10 คุณลักษณะ และเส้นบะหมี่สุก 12 คุณลักษณะ และข้อมูลจากทางประสาทสัมผัส 19 คุณลักษณะ ซึ่งมีคุณลักษณะเส้นบะหมี่ดิบ 6 คุณลักษณะ และคุณลักษณะเส้นบะหมี่สุก 13 คุณลักษณะ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในทางสถิติ (Correlation) ผลการวิเคราะห์ที่ได้แสดงในตารางที่ 24

2.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบกับคุณลักษณะทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบและสุก

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบ 6 คุณลักษณะ ได้แก่ สีเหลือง ความสว่าง กลิ่น ไข่ กลิ่นต่าง ความชุ่มชื้น และความยืดหยุ่น มีความสัมพันธ์ในทางสถิติกับคุณลักษณะทางเคมีกายภาพที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ยกเว้นคุณลักษณะกลิ่น ไข่ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใดเลยของทางเคมีกายภาพ จากตารางที่ 24 มีความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านลักษณะปรากฏของเส้นบะหมี่ดิบ คือ คุณลักษณะสีเหลืองมีความสัมพันธ์อย่างสูงและแปรผัน โดยตรงกับลักษณะเนื้อสัมผัสของคุณลักษณะทางเคมีกายภาพในด้านความแข็งของทั้งเส้นบะหมี่ดิบและสุกมีค่าสหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.734 และ 0.829 รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเส้นบะหมี่ดิบด้วยมีค่า r เท่ากับ 0.866 อีกทั้งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับค่าสีเหลือง b^* ของเส้นบะหมี่ดิบและสุกที่ทำการวัดจากเครื่องวัดสีทางเคมีกายภาพ โดยมีค่า r เท่ากับ 0.656 และ 0.833 ส่วนคุณลักษณะปรากฏในด้านความสว่างมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าอเตอร์แอกติวิตี มีค่า r เท่ากับ -0.750 แสดงว่าถ้าความเข้มในการประเมินความสว่างจากทางประสาทสัมผัสมีค่ามากขึ้น (ไม่คล้ำ) ค่าอเตอร์แอกติวิตีจะมีค่าต่ำลง เพราะฉะนั้นแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านลักษณะปรากฏของเส้นบะหมี่ดิบมีความสัมพันธ์กับลักษณะเนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่จากการวัดค่าทางเคมีกายภาพ โดยเมื่อเส้นบะหมี่ดิบมีลักษณะสีเหลืองเข้ม สามารถบ่งบอกได้ว่าเส้นบะหมี่ดังกล่าวมีลักษณะเนื้อสัมผัสที่แข็งได้

ตารางที่ 24 ค่าสหสัมพันธ์ (r) ของคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สดดิบและสุกกับ
คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่ดิบ

คุณลักษณะทาง เคมีและกายภาพ	คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่ดิบ					
	สีเหลือง	ความสว่าง	กลิ่นไข่	กลิ่นค่าง	ความชุ่มชื้น	ความยืดหยุ่น
เส้นบะหมี่ดิบ						
ความแข็ง (Hardness)	<u>0.734</u>	0.540	-0.342	-0.018	-0.540	-0.602
ระยะตัดขาด (Distance)	0.016	-0.345	0.182	-0.641	<u>0.813</u>	0.553
ค่าความสว่าง (L*)	-0.023	-0.020	0.369	-0.355	0.587	0.425
ค่าสีแดง (a*)	-0.446	0.030	-0.418	0.556	-0.242	-0.227
ค่าสีเหลือง (b*)	0.656	0.669	-0.264	0.057	-0.472	-0.639
ขนาดเส้นบะหมี่	<u>0.866</u>	0.497	-0.085	-0.426	-0.098	-0.294
ค่าวอเตอร์แอกทีวิตี (a _w)	-0.577	<u>-0.750</u>	0.272	-0.024	0.470	0.615
ปริมาณโปรตีน	-0.480	-0.535	0.151	-0.106	0.472	0.535
ปริมาณความชื้น	-0.307	-0.563	0.338	-0.320	<u>0.751</u>	0.625
พีเอช (pH)	-0.480	0.060	-0.020	0.486	-0.314	-0.162
เส้นบะหมี่สุก						
ความแข็ง (Hardness)	<u>0.829</u>	0.391	-0.084	-0.129	-0.473	-0.452
ระยะตัดขาด (Distance)	0.530	0.341	-0.312	0.078	-0.557	-0.540
แรงดึงขาด (Tensile Strength)	0.652	0.605	-0.360	0.083	-0.568	-0.656
ระยะดึงขาด (Extension)	0.228	0.083	-0.003	0.041	-0.323	-0.223
ค่าความสว่าง (L*)	-0.305	-0.459	0.359	-0.145	0.249	0.496
ค่าสีแดง (a*)	-0.531	0.281	-0.574	0.547	-0.079	-0.331
ค่าสีเหลือง (b*)	<u>0.833</u>	0.379	0.030	-0.237	-0.284	-0.329
เวลาในการทำให้สุก	0.052	0.608	-0.570	0.653	<u>-0.898</u>	<u>-0.815</u>
การสูญเสียจากการทำให้สุก	0.198	0.330	-0.011	-0.374	0.487	0.110
การดูดซับน้ำเมื่อทำให้สุก	-0.592	0.007	-0.279	<u>0.800</u>	-0.673	-0.346
ขนาดของเส้นบะหมี่	0.607	0.494	-0.237	0.135	-0.642	-0.619
พีเอช (pH)	-0.095	-0.142	0.181	-0.079	-0.035	0.139

หมายเหตุ ค่าที่ขีดเส้นใต้มีความสัมพันธ์กันที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านกลิ่นนั้น พบว่า กลิ่นต่างของเส้นบะหมี่ดิบมีความสัมพันธ์โดยตรงกับค่าการร้อยละการดูดซับน้ำในการทำให้เส้นบะหมี่สุก มีค่า r เท่ากับ 0.800 ส่วนคุณลักษณะกลิ่นไข่ของเส้นบะหมี่ดิบพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางเคมีกายภาพแต่อย่างใด

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านเนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบ ได้แก่ ความชุ่มชื้น และความยืดหยุ่น พบว่ามีความสัมพันธ์กับเวลาในการทำให้สุก มีค่า r เท่ากับ -0.898 และ -0.815 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าถ้าความชื้นในด้านความชุ่มชื้นและความยืดหยุ่นของเส้นบะหมี่ดิบจากการประเมินทางประสาทสัมผัสเพิ่มขึ้น ระยะเวลาที่ใช้ในการทำให้เส้นบะหมี่สุกจะลดลง นอกจากนี้ความชุ่มชื้นยังมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณความชื้นจากการประเมินคุณภาพทางเคมีกายภาพ โดยมีค่า r เท่ากับ 0.751 ดังนั้นการประเมินทางประสาทสัมผัสสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการประเมินคุณภาพโดยใช้เครื่องมือ

2.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุก กับคุณลักษณะทางเคมีกายและภาพของเส้นบะหมี่ดิบและสุก

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านลักษณะปรากฏของเส้นบะหมี่สุก ได้แก่ สีเหลือง ความใส และความมันเงา นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางเคมีกายภาพ ผลการวิเคราะห์พบว่า จากตารางที่ 25 คุณลักษณะสีเหลือง ความใส และความมันเงา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณลักษณะทางเคมีกายภาพในคุณลักษณะเนื้อสัมผัสในด้านความแข็งของเส้นบะหมี่ดิบและสุก และค่าสีเหลือง b^* ของเส้นบะหมี่สุก ยกเว้นคุณลักษณะความใสมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าทางเคมีกายภาพดังกล่าว ทั้งนี้พบว่ามีความสอดคล้องกันระหว่างการวัดค่าคุณภาพระหว่างเครื่องมือและการประเมินทางประสาทสัมผัสของค่าสีเหลือง b^* และความเข้มของสีเหลืองในการประเมินทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุก ซึ่งจะเห็นว่ามี ความสัมพันธ์กันอย่างสูงมีค่า r สูงถึง 0.913 นอกจากนี้พบว่าคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านสีเหลืองของเส้นบะหมี่สุกมีความสัมพันธ์เพิ่มเติมกับค่าสีเหลือง b^* และขนาดของเส้นบะหมี่ดิบ โดยมีค่า r เท่ากับ 0.735 และ 0.882 ตามลำดับ รวมทั้งคุณลักษณะความมันเงายังมีความสัมพันธ์เพิ่มเติมกับค่าสีเหลือง b^* และขนาดของเส้นบะหมี่ดิบ และสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับค่าอเทอร์แอคตีวิตี้ ปริมาณโปรตีน และค่าความสว่าง (L^*) มีค่า r เท่ากับ -0.740, -0.899, และ -0.713 ตามลำดับ

ตารางที่ 25 ค่าสหสัมพันธ์ (r) ของคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สดดิบและสุกกับ
คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่สุก

คุณลักษณะทาง เคมีและกายภาพ	คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่สุก						
	สีเหลือง	ความใส	ความมัน เงา	กลิ่นไข่	กลิ่น ค่าง	ความ ชุ่มชื้น	ความ ยืดหยุ่น
เส้นบะหมี่ดิบ							
ความแข็ง (Hardness)	0.694	-0.699	0.804	-0.548	0.620	0.334	0.845
ระยะตัดขาด (Distance)	-0.022	0.275	-0.373	-0.008	-0.176	-0.943	-0.228
ค่าความสว่าง (L*)	0.180	0.139	0.017	-0.211	0.149	-0.321	-0.059
ค่าสีแดง (a*)	-0.291	0.246	-0.158	-0.132	0.135	0.157	-0.356
ค่าสีเหลือง (b*)	0.735	-0.625	0.919	-0.586	0.527	0.373	0.728
ขนาด	0.882	-0.697	0.883	-0.744	0.768	0.018	0.968
ค่าวอเตอร์แอคติวิตี (a_w)	-0.484	0.363	-0.740	0.243	-0.246	-0.361	-0.721
ปริมาณโปรตีน	-0.528	0.562	-0.899	0.576	-0.582	-0.544	-0.751
ปริมาณความชื้น	-0.125	0.262	-0.456	-0.032	-0.171	-0.671	-0.581
พีเอช (pH)	-0.600	0.438	-0.311	0.670	-0.667	0.410	-0.409
เส้นบะหมี่สุก							
ความแข็ง (Hardness)	0.820	-0.734	0.792	-0.419	0.485	0.340	0.780
ระยะตัดขาด (Distance)	0.471	-0.595	0.734	-0.478	0.514	0.348	0.736
แรงดึงขาด (TensileStrength)	0.632	-0.439	0.845	-0.540	0.561	0.433	0.710
ระยะดึงขาด (Extension)	0.105	-0.192	0.316	-0.063	0.101	0.379	0.297
ค่าความสว่าง (L*)	-0.457	0.190	-0.713	0.735	-0.574	-0.195	-0.344
ค่าสีแดง (a*)	-0.374	0.631	-0.141	-0.213	0.025	-0.009	-0.550
ค่าสีเหลือง (b*)	0.913	-0.741	0.860	-0.570	0.606	0.253	0.797
เวลาในการทำให้สุก	-0.028	-0.003	0.470	-0.108	0.196	0.812	0.278
การสูญเสียจากการทำให้สุก	0.260	0.306	0.083	-0.206	0.083	-0.472	0.023
การดูดซับน้ำเมื่อทำให้สุก	-0.682	0.320	-0.353	0.545	-0.412	0.696	-0.440
ขนาดของเส้นบะหมี่	0.611	-0.604	0.903	-0.529	0.578	0.586	0.772
พีเอช (pH)	-0.359	0.127	-0.280	0.564	-0.458	0.075	0.001

หมายเหตุ ค่าที่ขีดเส้นใต้มีความสัมพันธ์กันที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 25 (ต่อ)

คุณลักษณะทางเคมีและกายภาพ	คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่สุก					
	ความเหนียวติดกันของเส้น	ความแน่นเนื้อ	ความสามารถในการร่อนฟันออกขณะเคี้ยว	การเกาะตัวรวมกัน	การเกาะติดฟัน	ความยากง่ายในการเคี้ยว
เส้นบะหมี่ดิบ						
ความแข็ง (Hardness)	0.781	0.783	0.774	0.581	0.795	0.692
ระยะตัดขาด (Distance)	-0.660	-0.045	-0.053	0.204	-0.026	0.174
ค่าความสว่าง (L*)	-0.124	0.036	0.055	0.105	0.059	-0.017
ค่าสีแดง (a*)	-0.110	-0.390	-0.354	-0.349	-0.213	-0.184
ค่าสีเหลือง (b*)	0.806	0.714	0.784	0.709	0.777	0.449
ขนาดของเส้นบะหมี่	0.723	0.935	0.898	0.818	0.900	0.861
ค่าวอเตอร์แอกทีวิตี (a_w)	-0.593	-0.648	-0.743	-0.628	-0.635	-0.380
ปริมาณโปรตีน	-0.864	-0.550	-0.524	-0.617	-0.475	-0.373
ปริมาณความชื้น	-0.560	-0.381	-0.401	-0.124	-0.306	-0.241
พีเอช (pH)	-0.213	-0.499	-0.407	-0.378	-0.546	-0.694
เส้นบะหมี่สุก						
ความแข็ง (Hardness)	0.834	0.758	0.846	0.554	0.832	0.553
ระยะตัดขาด (Distance)	0.685	0.608	0.570	0.540	0.596	0.571
แรงดึงขาด (Tensile Strength)	0.816	0.500	0.671	0.638	0.611	0.461
ระยะดึงขาด (Extension)	0.444	0.054	0.056	0.221	-0.054	0.044
ค่าความสว่าง (L*)	-0.565	-0.155	-0.312	-0.647	-0.313	-0.231
ค่าสีแดง (a*)	-0.274	-0.669	-0.461	-0.073	-0.421	-0.389
ค่าสีเหลือง (b*)	0.850	0.787	0.865	0.634	0.863	0.576
เวลาในการทำให้สุก	0.579	-0.040	0.118	0.109	0.030	-0.048
การสูญเสียจากการทำให้สุก	-0.203	0.052	0.292	0.385	0.215	0.118
การดูดซับน้ำเมื่อทำให้สุก	-0.044	-0.579	-0.587	-0.688	-0.616	-0.610
ขนาดของเส้นบะหมี่	0.933	0.570	0.629	0.581	0.592	0.438
พีเอช (pH)	-0.206	-0.057	-0.145	-0.195	-0.272	-0.136

หมายเหตุ ค่าที่ขีดเส้นใต้มีความสัมพันธ์กันที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

สำหรับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสด้านกลิ่นไข่และกลิ่นต่างของเส้นบะหมี่สุก จากตารางที่ 25 พบว่ามีความสัมพันธ์กับขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเส้นบะหมี่ดิบ โดยมีค่า r เท่ากับ -0.744 และ 0.768 ตามลำดับ นอกจากนี้กลิ่นไข่ยังมีความสัมพันธ์กับค่าความสว่าง (L^*) ของเส้นบะหมี่สุกอีกด้วย โดยมีค่า r เท่ากับ 0.735 แสดงให้เห็นว่าถ้าเส้นบะหมี่ดิบมีขนาดเพิ่มขึ้น จะทำให้ความการประเมินทางประสาทสัมผัสในด้านกลิ่นไข่ต่ำลง แต่มีกลิ่นต่างสูงขึ้น และเมื่อกลิ่นไข่ต่ำลง ส่งผลให้มีค่า L^* ของเส้นบะหมี่สุกลดลงด้วย

คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านเนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่สุก ได้แก่ ความชุ่มชื้นพบว่ามีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับค่าระยะทางในการตัดเส้นบะหมี่ดิบให้ขาดเท่านั้น โดยไม่พบความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางเคมีกายภาพอื่นๆ แต่สำหรับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุกในด้านความยืดหยุ่น ความเหนียวติดกันของเส้น ความแน่นเนื้อ ความสามารถในการถอนฟันออกขณะเคี้ยว การเกาะตัวรวมกัน การเกาะติดฟัน และความขากง่ายในการเคี้ยว มีความสัมพันธ์แปรผกผันโดยตรงกับค่าเนื้อสัมผัสจากการประเมินโดยเครื่องวัดเนื้อสัมผัส คือ ค่าความแข็งของเส้นบะหมี่ดิบและสุก ยกเว้นคุณลักษณะการเกาะตัวรวมกัน รวมทั้งคุณลักษณะเนื้อสัมผัสจากวิธีการทดสอบทางประสาทสัมผัสเหล่านี้ยังมีความสัมพันธ์กับขนาดเส้นบะหมี่ดิบ และค่าสีเหลือง b^* ของเส้นบะหมี่สุก ซึ่งมีค่า r มากกว่า 0.700 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าค่าเนื้อสัมผัสในด้านความแข็งของเส้นบะหมี่สุก, ขนาดของเส้นบะหมี่ และค่า b^* จากการประเมินทางเคมีกายภาพมีค่าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ค่าความแข็งของคุณลักษณะเนื้อสัมผัสจากการประเมินทางประสาทสัมผัสดังกล่าวมีค่าเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าคุณลักษณะความยืดหยุ่นและความเหนียวติดกันของเส้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับปริมาณโปรตีน โดยมีค่า r เท่ากับ -0.751 และ -0.864 ตามลำดับ

เพราะฉะนั้นสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนามีความสัมพันธ์กับคุณภาพทางเคมีกายภาพ โดยส่วนใหญ่แล้วคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาในลักษณะปรากฏและเนื้อสัมผัสมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางเคมีกายภาพในด้านค่าความแข็ง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเส้นบะหมี่ ค่าความสว่าง (L^*) ค่าสีเหลือง (b^*) ปริมาณความชื้น ปริมาณโปรตีน และ เวลาในการทำให้สุก และสำหรับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านกลิ่นไม่พบความสัมพันธ์กับค่าทางเคมีกายภาพมากนัก แสดงให้เห็นชัดว่าลักษณะปรากฏและเนื้อสัมผัสมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างมาก ทั้งนี้สอดคล้องกับความเป็นจริงพบว่าผู้บริโภคอาจทำการประเมินคุณภาพและยอมรับผลิตภัณฑ์เส้นบะหมี่สุกจากคุณลักษณะปรากฏของ

ผลิตภัณฑ์ แต่ผู้บริโภคสามารถรับรู้และคาดการณ์คุณภาพในคุณลักษณะเนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่ด้วย ยกตัวอย่างเช่น เส้นบะหมี่ที่มีความแข็งของสีเหลืองแตกต่างกันอาจทำให้ผู้บริโภคคิดว่าเส้นบะหมี่มีลักษณะเนื้อสัมผัสในด้านความแข็งแตกต่างกันได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ข้างต้นก็พบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างค่าสีเหลืองและค่าความแข็ง เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณลักษณะต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะเป็นคุณลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับผลิตภัณฑ์เส้นบะหมี่ของผู้บริโภค

2.4 คุณภาพทางประสาทสัมผัสทางด้านความชอบของผู้บริโภค (Preference) และความสัมพันธ์กับคุณภาพทางเคมีและกายภาพ และคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา

ผลการทดสอบความชอบของผู้บริโภคมีค่าคะแนนเฉลี่ยในคุณลักษณะความชอบรวม ความชอบในด้านสี กลิ่น และรสชาติ ของบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ (9 ตัวอย่าง) ดังแสดงในตารางที่ 26 พบว่าผู้บริโภคมีความชอบในผลิตภัณฑ์เส้นบะหมี่สดที่มีตราสินค้าต่างกันแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ($p < 0.05$) ได้แก่ ความชอบโดยรวมและสี ส่วนความชอบในด้านกลิ่นรสชาติ และเนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่สดดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$)

จากตารางที่ 26 ตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 9 ตัวอย่าง ได้รับคะแนนความชอบโดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ 5.0 - 6.0 คะแนน ซึ่งหมายถึงมีความชอบในระดับเฉยๆ จนถึงระดับเล็กน้อย โดยพบว่ามีความแตกต่างกันในทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยตัวอย่าง B40 ได้รับคะแนนความชอบโดยรวมน้อยที่สุดเท่ากับ 5.3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นตัวอย่างที่กำหนดให้ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกน้อยทำให้เส้นบะหมี่ภายในตรงกลางของเส้นบะหมี่ยังมีลักษณะดิบอยู่ ซึ่งในความเป็นจริงตัวอย่าง B ต้องใช้ระยะเวลาในการทำให้เส้นบะหมี่สุกถึง 90 วินาที จึงทำให้ตัวอย่าง B40 มีคะแนนความชอบในด้านเนื้อสัมผัสน้อยกว่าตัวอย่าง B90 อย่างชัดเจน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความชอบในคุณลักษณะต่างๆ เพิ่มเติม (ดังตารางที่ 26) ตัวอย่างเส้นบะหมี่สดได้รับคะแนนความชอบในด้านสีมีความแตกต่างกันในทางสถิติ ซึ่งตัวอย่างเส้นบะหมี่ 2 ยี่ห้อ ที่มีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าตัวอย่างอื่นๆ คือ ตัวอย่างเส้นบะหมี่ D และ F มีคะแนนเท่ากับ 4.8 และ 4.6 ตามลำดับ ซึ่งจากการแบ่งกลุ่มจากการวิเคราะห์ PCA พบว่าตัวอย่าง F มีลักษณะสีเหลืองเข้มมาก ส่วนตัวอย่าง D มีลักษณะสีเหลืองต่ำ ดังนั้นจึงทำให้ได้รับคะแนนความชอบจากผู้บริโภคน้อยกว่าตัวอย่างอื่นๆ

ตารางที่ 26 คะแนนความชอบเฉลี่ยของผู้บริโภคต่อเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย Least Significant Difference (LSD)**

ความชอบ	ตัวอย่าง*									p-Value	LSD
	A	B90	B40	C	D	E	F	G	H		
โดยรวม	6.3	5.9	<u>5.3</u>	6.3	5.4	6.0	5.7	6.1	<u>6.5</u>	0.008	0.81
สี	6.3	5.9	5.9	<u>7.1</u>	4.8	6.5	<u>4.6</u>	6.3	6.3	0.000	0.85
กลิ่น	<u>6.0</u>	5.4	5.3	<u>6.0</u>	<u>5.0</u>	5.5	5.3	5.9	<u>6.0</u>	0.109	1.62
รสชาติ	6.0	5.3	5.5	5.8	<u>5.1</u>	5.4	5.7	5.5	<u>6.2</u>	0.280	0.84
เนื้อสัมผัส	6.4	6.3	5.7	6.4	<u>5.6</u>	5.8	6.1	6.3	<u>6.6</u>	0.096	0.79

หมายเหตุ * A–H คือยี่ห้อตัวอย่างบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 18 ซึ่งตัวอย่าง B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกัน โดย B90 เท่ากับ 90 วินาที และ B40 เท่ากับ 40 วินาที

** เมื่อต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวอย่างด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

_____ ค่าเฉลี่ยสูงสุดของคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ

..... ค่าเฉลี่ยต่ำสุดของคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ

เพราะฉะนั้น จากตารางที่ 26 จะเห็นได้ว่าผลคะแนนความชอบโดยรวมของแต่ละตัวอย่างเส้นบะหมี่สดทั้ง 9 ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะพิจารณาความชอบในคุณลักษณะต่างๆ ร่วมด้วย ซึ่งหมายความว่าถ้าคะแนนความชอบในคุณลักษณะต่างๆ มีค่าน้อย จะส่งผลให้คะแนนความชอบโดยรวมต่ำด้วย เช่น ตัวอย่างเส้นบะหมี่ B และ D เป็นต้น ในทางกลับกันถ้าได้รับคะแนนความชอบในคุณลักษณะต่างๆ สูง ทำให้คะแนนความชอบโดยรวมมากขึ้นตามด้วย ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในทางสถิติ (Correlation) (ดังตารางที่ 27) พบว่าความชอบโดยรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) กับคะแนนความชอบที่เกิดจากคุณลักษณะต่างๆ คือ ความชอบในด้านสี กลิ่น รสชาติ และเนื้อสัมผัส ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างสูงระหว่างความชอบโดยรวมกับความชอบในด้านสี กลิ่น รสชาติ และเนื้อสัมผัส โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation [r]) เท่ากับ 0.706 0.908 0.735 และ 0.897 ตามลำดับ

ตารางที่ 27 ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) และค่า p-Value ระหว่างความชอบโดยรวม และความชอบในคุณลักษณะด้านสี กลิ่น รสชาติ และเนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่สด

คุณลักษณะความชอบ	ความชอบโดยรวม (Preference)	
	ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation)	p – Value
ความชอบสี (Color Liking)	0.706	0.033
ความชอบกลิ่น (Odor Liking)	0.908	0.001
ความชอบรสชาติ (Taste Liking)	0.735	0.024
ความชอบเนื้อสัมผัส (Texture Liking)	0.897	0.001

อาจสรุปได้ว่าความชอบในด้านด้านสี กลิ่น รสชาติ และเนื้อสัมผัส ส่งผลต่อความชอบโดยรวม (Preference) เพราะฉะนั้นเพื่อให้ทราบว่าความชอบโดยรวมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยคุณภาพต่างๆ ของคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพ (การประเมินค่าด้วยเครื่องมือ) 22 คุณลักษณะ และคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา 19 คุณลักษณะในคุณลักษณะใดบ้างสามารถวิเคราะห์หาความสัมพันธ์หรือสหสัมพันธ์ (Correlation) ในทางสถิติระหว่างความชอบโดยรวมกับคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพและทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา ซึ่งนับว่าเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์เบื้องต้นโดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) แล้วนั้น (ดังแสดงในตารางที่ 28 และ 29) รวมทั้งเทคนิคการวิเคราะห์ความสัมพันธ์วิธี Partial Least Square (PLS) แสดงในรูปแบบภาพความชอบ (Preference Mapping) ทำให้เห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างความชอบโดยรวม (Preference) กับคุณลักษณะต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถแสดงความสัมพันธ์ของตัวอย่างเส้นบะหมี่แต่ละยี่ห้อที่ได้รับความนิยมชอบโดยรวมมากหรือน้อยแตกต่างกันได้ง่าย โดยพิจารณาจากแผนภาพ (Preference Mapping) ดังกล่าวได้ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างค่าปัจจัยคุณภาพทางเคมีและกายภาพ และทางประสาทสัมผัส ต่อความชอบโดยรวมของผู้บริโภค (Preference) แสดงดังต่อไปนี้

2.4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความชอบโดยรวมของผู้บริโภค(Preference) กับคุณภาพทางเคมีและกายภาพ

การหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าปัจจัยคุณภาพทางเคมีและกายภาพ 22 คุณลักษณะต่อความชอบโดยรวมของผู้บริโภค (Preference) ในเบื้องต้นด้วยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) หรือค่า r จากตารางที่ 28 พบว่าความชอบโดยรวม (Preference) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ($p < 0.05$) กับปัจจัยคุณภาพทางเคมีกายภาพ 2 คุณลักษณะ จากทั้งหมด 22 คุณลักษณะ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านสีและคุณภาพในการทำให้อสุก ได้แก่ ค่าความสว่างของเส้นบะหมี่ดิบ (L^*) และการสูญเสียจากการทำให้อสุก (Cooking loss) โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) สูง พบว่ามีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวมในทิศทางเดียวกัน (เป็นบวก) กับคุณลักษณะค่าความสว่างของเส้นบะหมี่ดิบ (L^*) และการสูญเสียจากการทำให้อสุก (Cooking loss) เท่ากับ 0.822 และ 0.837 ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าจะได้รับ ความชอบโดยรวมเพิ่มขึ้น เมื่อตัวอย่างเส้นบะหมี่สดมีค่าความสว่างของเส้นบะหมี่ดิบ (L^*) และร้อยละการสูญเสียจากการทำให้อสุกเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันถ้าตัวอย่างเส้นบะหมี่สดมีค่าความสว่างของเส้นบะหมี่ดิบ (L^*) และร้อยละการสูญเสียจากการทำให้อสุกต่ำ จะส่งผลให้ได้รับความชอบโดยรวมลดลง นอกจากนี้จากตารางที่ 28 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์คุณลักษณะทางเคมีกายภาพกับความชอบโดยรวมเพิ่มเติม พบว่าความชอบโดยรวมมีความสัมพันธ์ไม่สูงมากนักกับค่าระยะตัดขาดในการวัดค่าเนื้อสัมผัสและปริมาณความชื้นของเส้นบะหมี่ดิบ โดยมีค่า r เท่ากับ 0.571 และ 0.579 ตามลำดับ สำหรับคุณลักษณะของเส้นบะหมี่สุกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ ระยะตัดขาด เวลาในการทำให้อสุก และร้อยละการดูดซับน้ำ มีค่า r เท่ากับ -0.551 -0.400 และ -0.594 ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าความชอบโดยรวมจะเพิ่มขึ้น เมื่อตัวอย่างเส้นบะหมี่ดิบมีค่าระยะตัดขาดและปริมาณความชื้นสูง ขณะที่เส้นบะหมี่สุกควรมีระยะตัดขาด เวลาที่ใช้ในการทำให้อสุก และร้อยละการดูดซับน้ำลดลง แต่อย่างไรก็ดีคุณลักษณะทางเคมีกายภาพที่มีค่า r ต่ำดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความชอบโดยรวมต่ำกว่าคุณลักษณะค่าความสว่างของเส้นบะหมี่ดิบและการสูญเสียจากการทำให้อสุก และสำหรับคุณลักษณะอื่นๆ ที่เหลือ 15 คุณลักษณะ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของคุณลักษณะเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลต่อความชอบโดยรวมให้เพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งบ่งชี้ว่าจะต้องมีค่าหรือระดับที่เป็นจุดที่เหมาะสมต่อความชอบโดยรวมของผู้บริโภค ยกตัวอย่างเช่น ค่าสีเหลือง (b^*) ถ้าตัวอย่างเส้นบะหมี่มีลักษณะสีเหลืองมากหรือน้อยเกินไปอาจทำให้ความชอบโดยรวมมีค่าลดลงได้ เพราะฉะนั้นตัวอย่างเส้นบะหมี่จะมีระดับสีเหลือง (b^*) ที่เหมาะสมจะทำให้ได้รับความชอบโดยรวมมากที่สุด

ตารางที่ 28 ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) และค่า p-Value ระหว่างความชอบโดยรวมของผู้บริโภค และคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบและสุก

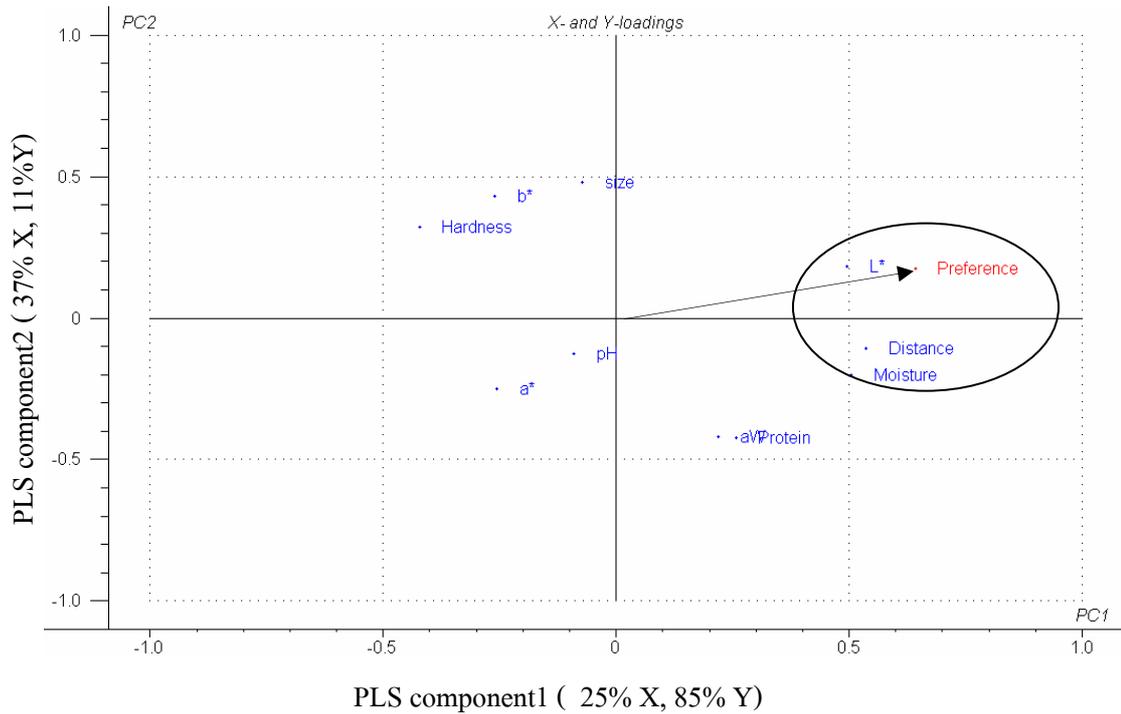
คุณภาพทางเคมีและกายภาพ	ความชอบโดยรวม (Preference)	
	ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation)	p – Value
เส้นบะหมี่ดิบ (Raw Noodle)		
ความแข็ง (Hardness)	-0.362	0.378
ระยะตัดขาด(Distance)	0.571	0.139
ค่าความสว่าง (L*)	<u>0.822</u>	0.01
ค่าสีแดง (a*)	-0.446	0.268
ค่าสีเหลือง (b*)	-0.033	0.937
ขนาดเส้นบะหมี่ (Size)	0.176	0.677
ค่าวอเตอร์แอกติวิตี้ (a _w)	0.050	0.905
ปริมาณโปรตีน (Protein)	0.099	0.815
ปริมาณความชื้น(Moisture)	0.579	0.132
พีเอช (pH)	-0.202	0.631
เส้นบะหมี่สุก (Cooked Noodle)		
ความแข็ง (Hardness)	-0.155	0.691
ระยะตัดขาด (Distance)	-0.551	0.125
แรงดึงขาด (Tensile Strength)	-0.064	0.870
ระยะดึงขาด (Extension)	-0.053	0.893
ค่าความสว่าง (L*)	-0.199	0.608
ค่าสีแดง (a*)	0.201	0.604
ค่าสีเหลือง (b*)	0.057	0.884
เวลาในการทำให้สุก (Cooking time)	-0.400	0.286
การสูญเสียเมื่อทำให้สุก (Cooking Loss)	<u>0.837</u>	0.005
การดูดซับน้ำเมื่อสุก (Water absorption)	-0.594	0.092
ขนาดของเส้นบะหมี่ (Size)	-0.264	0.492
พีเอช (pH)	-0.177	0.649

หมายเหตุ ค่าที่ขีดเส้นใต้ คือ มีความสัมพันธ์ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

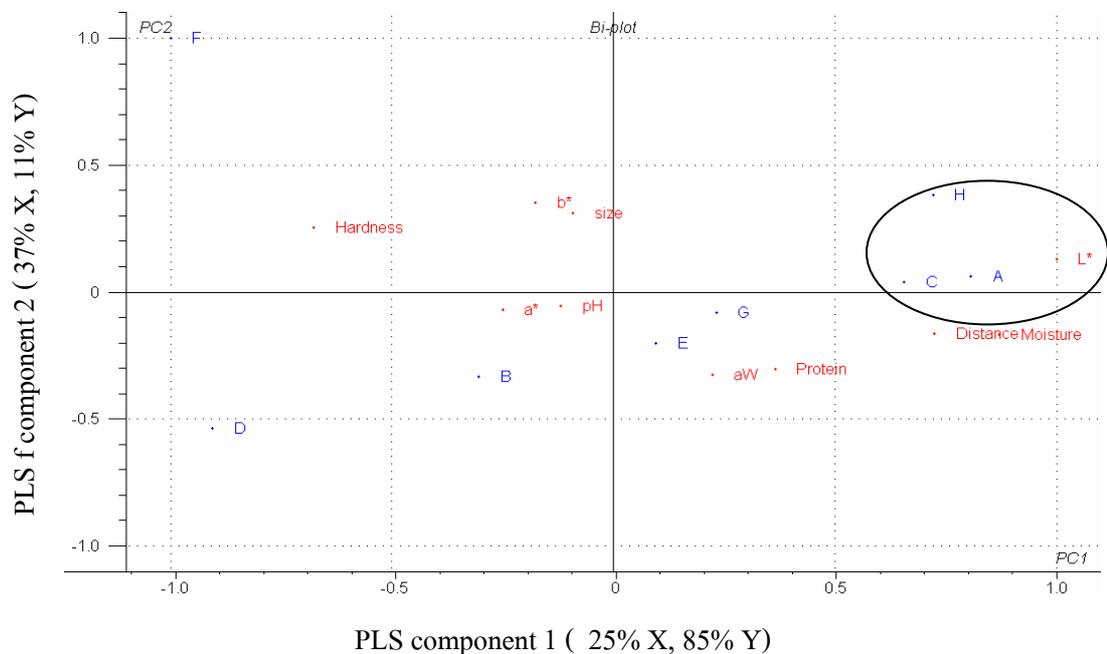
เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความชอบโดยรวมของผู้บริโภคกับคุณภาพทางเคมีและกายภาพด้วยวิธี Partial Least Square (PLS) โดยแสดงด้วยเทคนิคแผนภาพความชอบ (Preference Mapping) รวมทั้งแสดงความสัมพันธ์ของตัวอย่างเส้นบะหมี่แต่ละยี่ห้อที่ได้รับความชอบโดยรวมมากหรือน้อยแตกต่างกัน โดย Preference Mapping แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความชอบโดยรวมกับคุณภาพทางเคมีและกายภาพ ซึ่งจำแนกตามการประเมินใน 2 รูปแบบ คือ 1) คุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบ (แสดงดังภาพที่ 17 และ 18) และ 2) คุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุก (แสดงดังภาพที่ 19 และ 20) ผลที่ได้เป็นดังนี้

จากภาพที่ 17 แผนภาพความชอบ (Preference Mapping) ของคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวม (Preference) ของผู้บริโภค ได้แก่ ค่าความสว่างของเส้นบะหมี่ดิบ (L^*) ระยะตัดขาดของเส้นบะหมี่ดิบในการวัดค่าเนื้อสัมผัส (Distance) และ ปริมาณความชื้น (Moisture) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความชอบโดยรวม โดยเฉพาะค่า L^* มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความชอบโดยรวมสอดคล้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เบื้องต้นจากการหาค่าสหสัมพันธ์ (ดังแสดงในตารางที่ 28) และจากภาพที่ 18 พบว่าตัวอย่างบะหมี่ยี่ห้อ A C และ H มีคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวมสูงกว่าตัวอย่างยี่ห้ออื่น นอกจากนี้ยังพบว่าบะหมี่ยี่ห้อ D และ F จะได้รับความชอบโดยรวมน้อยกว่าตัวอย่างบะหมี่ยี่ห้ออื่น เนื่องจากอยู่ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวม

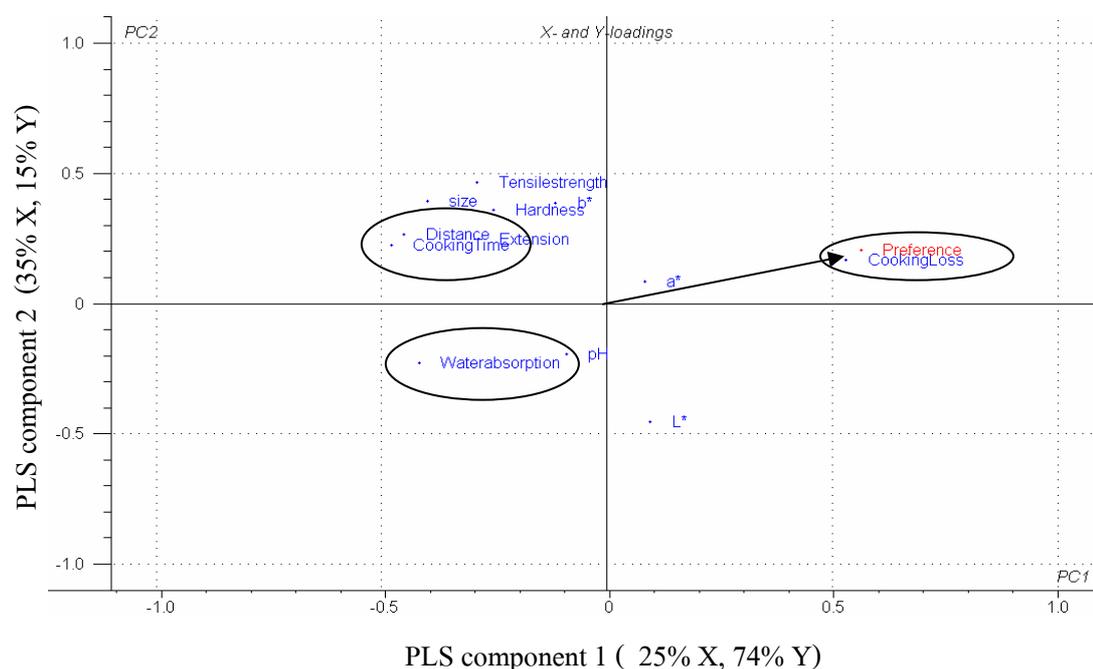
จากภาพที่ 19 แผนภาพความชอบ (Preference Mapping) ของคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุกที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวม (Preference) ของผู้บริโภค พบว่าความชอบโดยรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณลักษณะการสูญเสียจากการทำให้สุก (Cooking loss) และสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะตัดขาดของเส้นบะหมี่สุกในการวัดค่าเนื้อสัมผัส (Distance) เวลาในการทำให้เส้นบะหมี่สุก (Cooking time) และการดูดซับน้ำเมื่อทำให้สุก (Water absorption) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญเสียจากการทำให้สุกมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความชอบ ซึ่งมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการหาค่าความสัมพันธ์เบื้องต้นจากค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) (ดังแสดงในตารางที่ 28) และจากภาพที่ 20 พบว่าตัวอย่างบะหมี่ยี่ห้อ A C G และ H มีคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุกที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวมสูงกว่าตัวอย่างยี่ห้ออื่น รวมทั้งยี่ห้อ D และ F ได้รับความชอบโดยรวมน้อยกว่าตัวอย่างบะหมี่ยี่ห้ออื่น ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องเป็นไปในทำนองเดียวกันกับคุณภาพของเส้นบะหมี่ดิบ

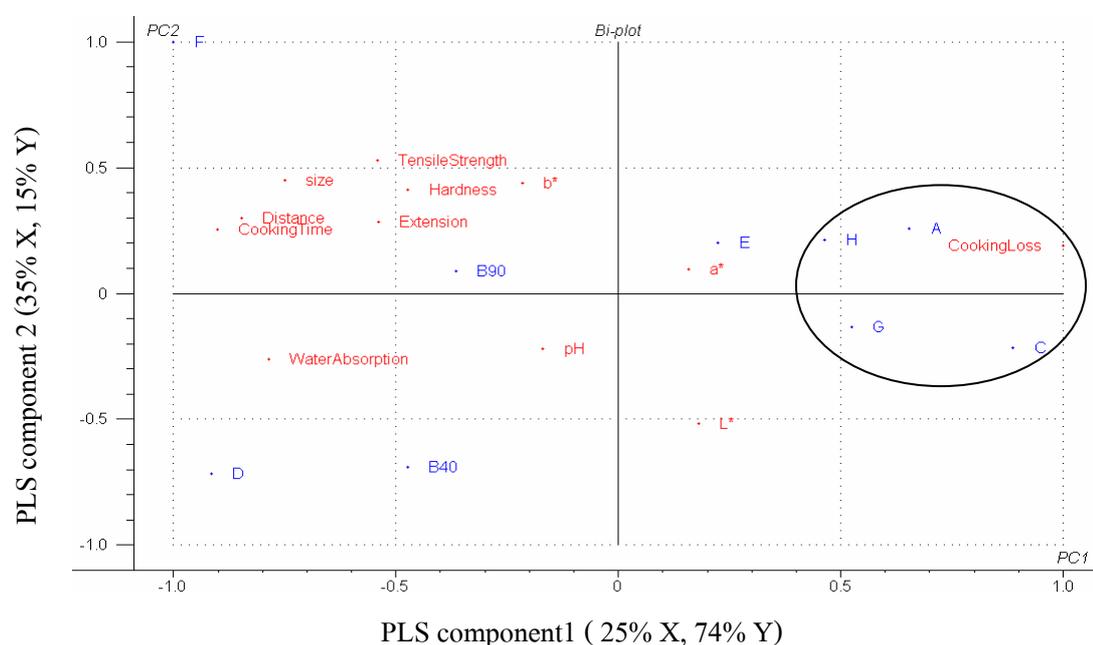
ภาพที่ 17 Preference Mapping ของคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบ (X) เพื่ออธิบายความชอบโดยรวม (Preference) (Y) ของผู้บริโภคโดยการวิเคราะห์ด้วย PLS1

ภาพที่ 18 Biplot (Score & Loading) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบ (X) เพื่ออธิบายความชอบโดยรวม (Preference) (Y) ของผู้บริโภคโดยการวิเคราะห์ด้วย PLS1

ภาพที่ 19 Preference Mapping ของคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุก (X) เพื่ออธิบายความชอบโดยรวม (Preference) (Y) ของผู้บริโภคโดยการวิเคราะห์ด้วย PLS1

ภาพที่ 20 Biplot (Score & Loading) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สุก (X) เพื่ออธิบายความชอบโดยรวม (Preference) (Y) ของผู้บริโภคโดยการวิเคราะห์ด้วย PLS1

หมายเหตุ A-H คือยี่ห้อตัวอย่างบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 14 ซึ่งตัวอย่าง B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกัน โดย B90 เท่ากับ 90 วินาที และ B40 เท่ากับ 40 วินาที

เพราะฉะนั้นสามารถสรุปได้ว่า ความชอบโดยรวมของเส้นบะหมี่สดเกี่ยวข้องกับคุณภาพของเส้นบะหมี่ดิบในด้านสีและเนื้อสัมผัส และคุณภาพของการทำให้เส้นบะหมี่สุก ทั้งนี้ความชอบโดยรวมจะเพิ่มขึ้นเมื่อเส้นบะหมี่สดมีร้อยละการสูญเสียจากการทำให้สุก และค่าความสว่างของเส้นบะหมี่ดิบสูง รวมทั้งต้องการให้ใช้เวลาในการทำให้สุกน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบในปัจจุบัน และอาจมีค่าระยะทางจากการตัดเส้นบะหมี่ดิบให้ขาดออกจากกันจากการวัดเนื้อสัมผัสด้วยวิธีการตัด (Blade Cutting Test) และปริมาณความชื้นของเส้นบะหมี่ดิบสูงด้วย แต่อย่างไรก็ตามพบว่ามีความสัมพันธ์ไม่มากนักกับความชอบโดยรวมใน 2 คุณลักษณะดังกล่าว แสดงว่า ผู้บริโภคคนไทยต้องการเส้นบะหมี่ที่มีสีเหลืองของเส้นบะหมี่สว่างไม่หมองคล้ำ และมีเนื้อสัมผัสที่มีความนุ่ม และมีลักษณะการเหนียวติดกันของเส้นด้วย รวมไปถึงเส้นบะหมี่ดิบควรมีลักษณะชุ่มชื้น และมีความคงตัวไม่แตกเปราะง่าย

จากภาพที่ 18 และ 20 พบว่า ตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ที่มีคุณภาพทางเคมีกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบและสุกหรือคุณลักษณะที่ทำให้ได้รับความชอบโดยรวมเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างเส้นบะหมี่ที่ได้รับความชอบโดยรวมอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ได้แก่ ตัวอย่างเส้นบะหมี่ A C G และ H ซึ่งจากภาพที่ 18 ตำแหน่งของตัวอย่างเส้นบะหมี่จะอยู่ใกล้เคียงกับตำแหน่งที่มีคุณลักษณะที่บ่งบอกถึงความชอบโดยรวม ลำดับต่อมาเป็นกลุ่มที่ได้รับความชอบโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ ตัวอย่างเส้นบะหมี่ B และ E และสุดท้ายกลุ่มที่ได้รับความชอบโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำหรือไม่ชอบ คือ ตัวอย่างเส้นบะหมี่ D และ F อยู่ในทิศทางตรงข้ามกับข้ามกับคุณลักษณะที่จะได้รับความชอบโดยรวมมาก และสามารถบ่งชี้ว่าลักษณะของตัวอย่างเส้นบะหมี่แต่ละยี่ห้อได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเส้นบะหมี่ที่มีความชอบโดยรวมอยู่ในเกณฑ์สูงจะมีลักษณะของเส้นบะหมี่สุกที่นุ่มและมีความสว่างของสีเหลืองมากไม่หมองคล้ำ ในทางกลับกันตัวอย่างเส้นบะหมี่ D และ F ที่มีความชอบโดยรวมต่ำ จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว โดยเส้นบะหมี่สุกจะมีลักษณะแข็ง และเส้นบะหมี่ดิบมีความคล้ำมากกว่าตัวอย่างอื่นๆ

2.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความชอบโดยรวมของผู้บริโภค (Preference) กับคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา

การหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าปัจจัยคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา 19 คุณลักษณะต่อความชอบโดยรวมของผู้บริโภค (Preference) ในเบื้องต้นด้วยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) หรือค่า r จากตารางที่ 29 พบว่าความชอบโดยรวม (Preference) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ($p < 0.05$) กับปัจจัยคุณภาพทางคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเพียง 2 คุณลักษณะ จากทั้งหมด 19 คุณลักษณะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณภาพของเส้นบะหมี่ดิบ ได้แก่ กลิ่นด่าง (Alkaline odor) และความชุ่มชื้นของเส้นบะหมี่ดิบ (Wetness) โดยความชอบโดยรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความชุ่มชื้นของเส้นบะหมี่ดิบ (Wetness) มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.845 และสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกลิ่นด่างของเส้นบะหมี่ดิบ (Alkaline odor) มีค่าสหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.736 นอกจากนี้ถ้าพิจารณาคคุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวมเพิ่มเติมจากคุณลักษณะทางด้านกลิ่นด่าง และความชุ่มชื้นของเส้นบะหมี่ดิบ แล้ว พบว่าคุณลักษณะในด้านความยืดหยุ่นของเส้นบะหมี่ดิบ (Elasticity) และความชุ่มชื้นของเส้นบะหมี่สุก (Wetness) มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวมสำคัญเป็นอันดับรองลงมาจาก 2 คุณลักษณะดังกล่าวไว้ข้างต้น พบว่ามีค่าสหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.648 และ -0.459 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าความชอบโดยรวมของผู้บริโภคยังมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความยืดหยุ่นของเส้นบะหมี่ดิบ และความชุ่มชื้นของเส้นบะหมี่สุกนอกเหนือไปจากคุณลักษณะกลิ่นด่างและความชุ่มชื้นของเส้นบะหมี่ดิบ แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่สูงมากนัก

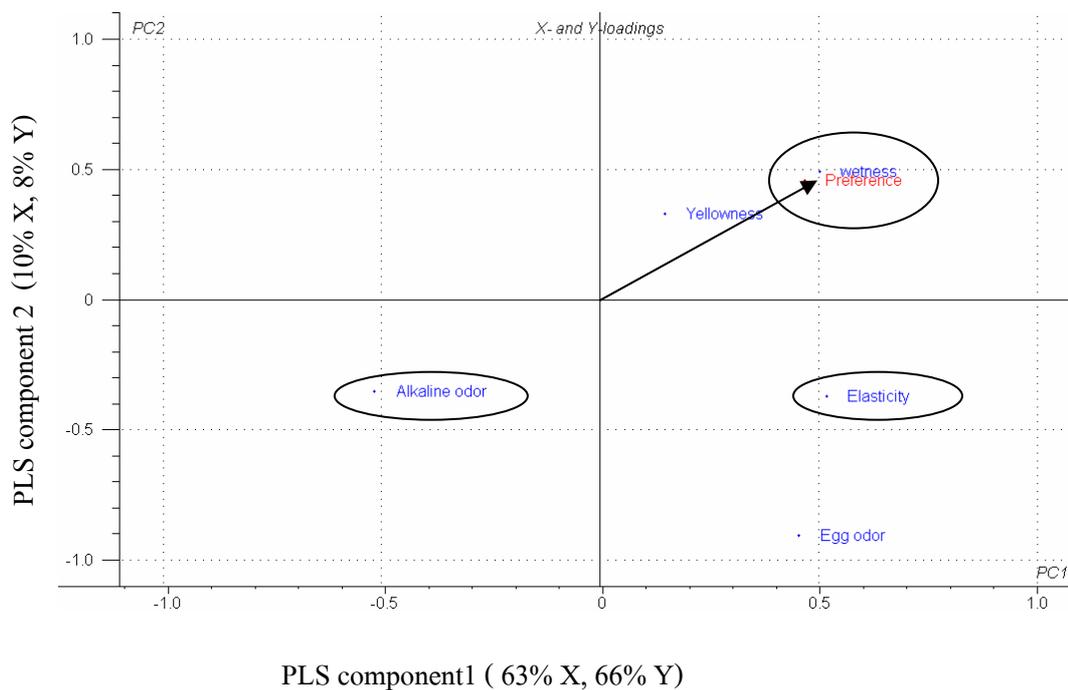
ตารางที่ 29 ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) และค่า p-Value ระหว่างความชอบโดยรวมของผู้บริโภค และคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่ดิบและสุก

คุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา	ความชอบโดยรวม (Preference)	
	ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation)	p – Value
เส้นบะหมี่ดิบ (Raw Noodle)		
สีเหลือง (Yellowness)	0.228	0.587
ความสว่าง (Lightness)	-0.273	0.513
กลิ่นไข่ (Egg odor)	0.566	0.144
กลิ่นด่าง (Alkaline odor)	<u>-0.736</u>	0.037
ความชุ่มชื้น (Wetness)	<u>0.845</u>	0.008
ความยืดหยุ่น (Elasticity)	0.648	0.083
เส้นบะหมี่สุก (Cooked Noodle)		
สีเหลือง (Yellowness)	0.275	0.474
ความใส (Translucency)	0.239	0.536
ความมันเงา (Shininess)	0.013	0.974
กลิ่นไข่ (Egg odor)	-0.266	0.489
กลิ่นด่าง (Alkaline odor)	0.091	0.817
ความชุ่มชื้น (Wetness)	-0.459	0.214
ความยืดหยุ่น (Elasticity)	-0.182	0.639
ความเหนียวติดกัน (Stickiness)	-0.154	0.692
ความแน่นเนื้อ (Firmness)	-0.131	0.738
ความยากง่ายในการถอนฟัน (Toothpull)	0.056	0.887
การเกาะตัวรวมกัน (Cohesiveness)	0.276	0.472
การเกาะติดฟัน (Adhesiveness)	0.014	0.972
ความยากง่ายในการเคี้ยว (Chewiness)	-0.081	0.836

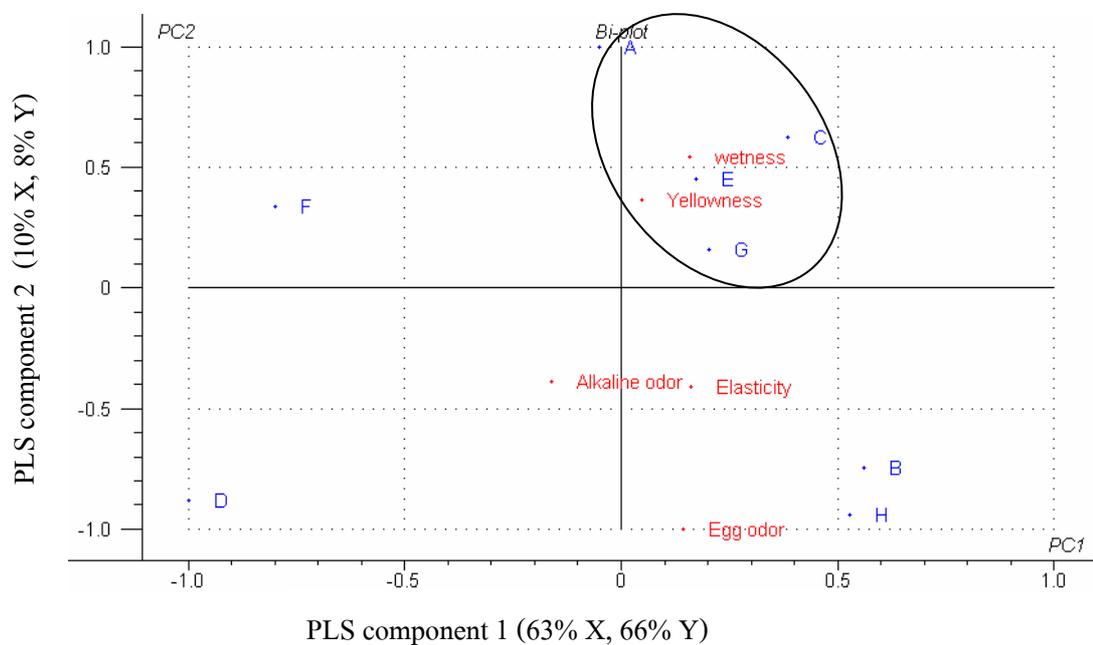
หมายเหตุ ค่าที่ขีดเส้นใต้ คือ มีความสัมพันธ์กันระหว่างความชอบโดยรวมกับคุณภาพทางเคมี
กายภาพที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

นอกจากการพิจารณาความสัมพันธ์เบื้องต้นโดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) แล้วนั้น (ดังตารางที่ 29) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความชอบโดยรวมของผู้บริโภคกับคุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาเพิ่มเติมด้วยวิธี Partial Least Square (PLS) โดยแสดงด้วยเทคนิคแผนภาพความชอบ (Preference Mapping) รวมทั้งแสดงความสัมพันธ์ของตัวอย่างเส้นบะหมี่แต่ละยี่ห้อที่ได้รับความชอบโดยรวมมากหรือน้อยแตกต่างกัน โดย Preference Mapping เช่นเดียวกันกับคุณภาพทางเคมีและกายภาพ (ดังที่ได้แสดงในข้อ 2.4.1) ซึ่งจำแนกการวิเคราะห์ตามการประเมินใน 2 รูปแบบ คือ 1) คุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่ดิบใน 5 คุณลักษณะ โดยคุณลักษณะความสว่าง (Lightness) ไม่ได้นำมารวมในการวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสที่ไม่มีความแตกต่างในทางสถิติของบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ผลที่ได้ดังแสดงในภาพที่ 21 และ 22 และ 2) คุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่สุก 11 คุณลักษณะ โดยคุณลักษณะกลิ่นด่าง (Alkaline odor) และความยากง่ายในการเคี้ยว (Chewiness) ไม่ได้นำมารวมในการวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสที่ไม่มีความแตกต่างในทางสถิติของบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ ผลที่ได้ดังแสดงในภาพที่ 23 และ 24)

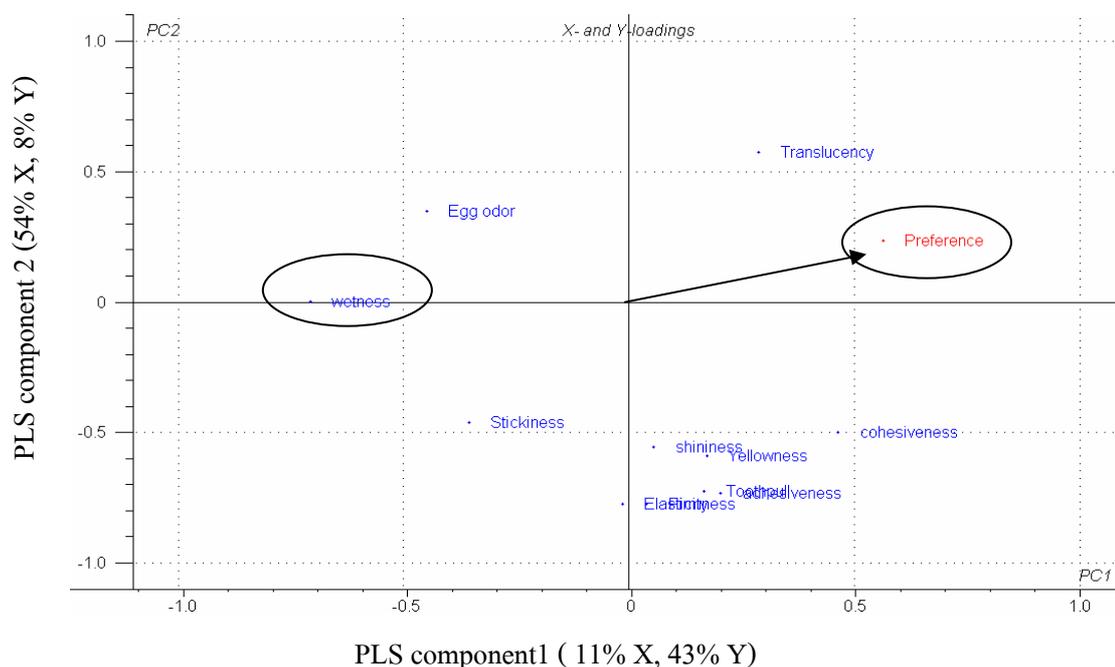
จากภาพที่ 21 แผนภาพความชอบ (Preference Mapping) ของคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่ดิบที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวม (Preference) ของผู้บริโภค ได้แก่ ความชุ่มชื้น (wetness) ความยืดหยุ่น (Elasticity) และกลิ่นด่าง (Alkaline odor) ของเส้นบะหมี่ดิบ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับความชุ่มชื้น (wetness) และความยืดหยุ่น (elasticity) ของเส้นบะหมี่ดิบ และสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (ลบ) กับกลิ่นด่างของเส้นบะหมี่ดิบ (alkaline odor) หมายความว่าความชอบโดยรวมจะเพิ่มขึ้นเมื่อตัวอย่างเส้นบะหมี่ดิบมีคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านความชุ่มชื้น และความยืดหยุ่นสูง แต่มีความเข้มของกลิ่นด่างของเส้นบะหมี่ดิบต่ำ ในทางกลับกันถ้ามีความเข้มของความชุ่มชื้น และความยืดหยุ่นของเส้นบะหมี่ต่ำ รวมทั้งมีกลิ่นด่างของเส้นบะหมี่ดิบสูง จะทำให้ความชอบโดยรวมต่ำ ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกับการหาความสัมพันธ์เบื้องต้นจากค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) (ดังตารางที่ 29) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาภาพที่ 22 พบว่าตัวอย่างบะหมี่ยี่ห้อ A C E และ G มีคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวมสูงกว่าตัวอย่างยี่ห้ออื่น

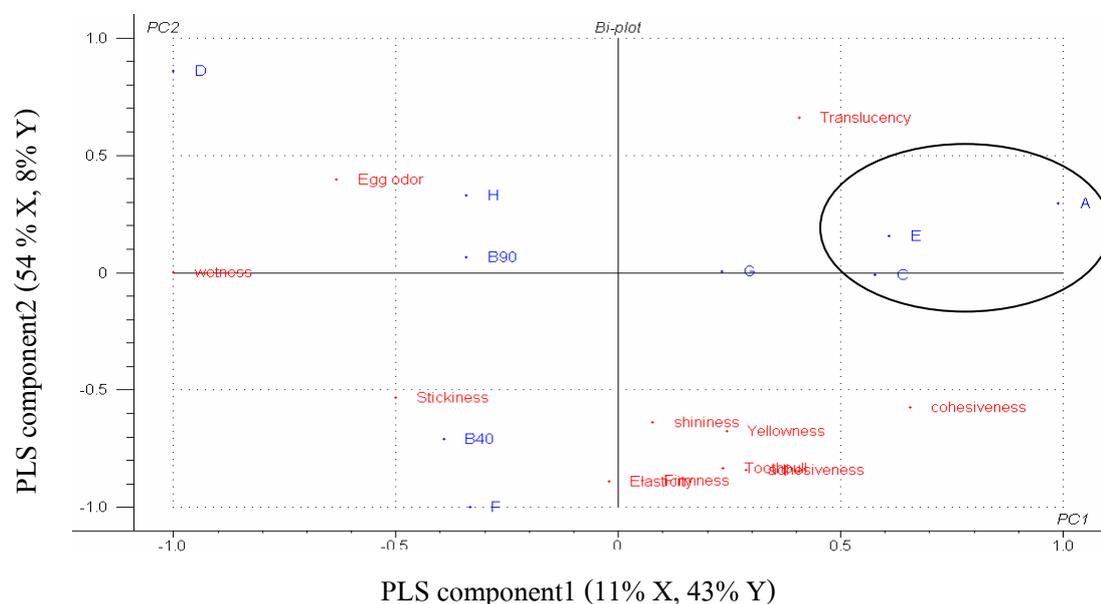
ภาพที่ 21 Preference Mapping ของคุณภาพทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบ (X) เพื่ออธิบายความชอบโดยรวม (Preference) (Y) ของผู้บริโภคโดยการวิเคราะห์ด้วย PLS1

ภาพที่ 22 Biplot (Score & Loading)ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ (A-H) กับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบ (X) เพื่ออธิบายความชอบโดยรวม (Preference) (Y) ของผู้บริโภคโดยการวิเคราะห์ด้วย PLS1

ภาพที่ 23 Preference Mapping ของคุณภาพทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุก (X) เพื่ออธิบายความชอบโดยรวม (Preference) (Y) ของผู้บริโภคโดยการวิเคราะห์ด้วย PLS1

ภาพที่ 24 Biplot (Score & Loading)ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวอย่างเส้นบะหมี่สด 8 ยี่ห้อ(A-H) กับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุก(X) เพื่ออธิบายความชอบโดยรวม (Preference) (Y) ของผู้บริโภคโดยการวิเคราะห์ด้วย PLS1

หมายเหตุ A-H คือยี่ห้อตัวอย่างบะหมี่สดดังแสดงในตารางที่ 14 ซึ่งตัวอย่าง B ใช้ระยะเวลาในการทำให้สุกต่างกัน โดย B90 เท่ากับ 90 วินาที และ B40 เท่ากับ 40 วินาที

จากภาพที่ 23 แผนภาพความชอบ (Preference Mapping) ของคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนาของเส้นบะหมี่สุกที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวม (Preference) ของผู้บริโภค พบว่าคุณลักษณะความชุ่มชื้น (Wetness) มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวม แต่อย่างไรก็ดีจากการหาค่าสหสัมพันธ์เบื้องต้น (ดังแสดงในตารางที่ 29) พบความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มากนัก โดยที่คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านความชุ่มชื้นของเส้นบะหมี่สุกมีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวมในทิศทางตรงกันข้าม หมายความว่าตัวอย่างเส้นบะหมี่สุกที่มีลักษณะชุ่มชื้นมากขึ้นจะได้รับคะแนนความชอบโดยรวมต่ำลง และเมื่อพิจารณาภาพที่ 24 พบว่าตัวอย่างบะหมี่ยี่ห้อ A C และ E มีคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สุกที่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวมสูงกว่าตัวอย่างยี่ห้ออื่น

เพราะฉะนั้นความชอบโดยรวมของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับคุณภาพทางด้านกลิ่นและเนื้อสัมผัสจากการประเมินทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบและสุก โดยผู้บริโภคต้องการให้เส้นบะหมี่สด (ดิบ) นั้นมีลักษณะเนื้อสัมผัสที่ชุ่มชื้นและเหนียวยืดหยุ่น โดยไม่แห้งแข็งกระด้าง มีกลิ่นของไข่สูง และมีกลิ่นต่ำ และเส้นบะหมี่สุกมีเนื้อสัมผัสที่ไม่อ่อนนุ่มหรือแฉะ ทั้งนี้จากการศึกษาของ Tang *et al.*(2000) พบว่าการทำนายความชอบโดยรวมของผู้บริโภคสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้านความเข้มข้นของสีเหลืองมากกว่าคุณลักษณะทางเนื้อสัมผัส แต่จากผลที่ได้คุณลักษณะสีเหลืองไม่มีความสัมพันธ์กับความชอบโดยรวม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเส้นบะหมี่ทั้ง 8 ยี่ห้อ มีความใกล้เคียงกันในความเข้มของสีเหลือง ทำให้ไม่ได้มีผลต่อความชอบในการหาค่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น และถึงแม้ว่าความเข้มของสีเหลืองของตัวอย่างเส้นบะหมี่ที่มากไม่ได้หมายความว่าจะทำให้ความชอบโดยรวมจะสูงขึ้น เนื่องจากความพอเหมาะของความเข้มของสีเหลืองไม่มากหรือน้อยเกินไป หรือมีจุดที่เหมาะสมกลับส่งผลให้ได้รับความชอบจากผู้บริโภคมากกว่า และจากภาพที่ 22 และ 24 พบว่า ตัวอย่างเส้นบะหมี่สดทั้ง 8 ตัวอย่าง มีเพียง 4 ตัวอย่าง ได้แก่ ตัวอย่าง A C E และ G มีคุณภาพหรือคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสที่สัมพันธ์กับคะแนนความชอบโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าตัวอย่างอื่นๆ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ความต้องการของผู้บริโภคหรือความชอบโดยรวมของเส้นบะหมี่สดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่ดิบและสุกที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางด้านสี เนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบ และคุณภาพการทำให้สุก ทั้งนี้จากตัวอย่างบะหมี่ 8 ยี่ห้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างยี่ห้อ A C G และ H ได้รับความชอบจากผู้บริโภคสูง ส่วนคุณภาพทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบและสุกนั้นเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะในด้านกลิ่นและเนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบและสุก โดยผู้บริโภคต้องการเส้นบะหมี่ดิบที่มีสีเหลืองของเส้นบะหมี่ที่สว่างไม่หมองคล้ำ เส้นบะหมี่ดิบควรมีลักษณะชุ่มชื้น มีความคงตัว ไม่แห้งแข็งกระด้างหรือแตกเปราะง่าย และเหนียวยืดหยุ่น มีกลิ่นต่างต่ำ และลักษณะเนื้อสัมผัสของเส้นบะหมี่สุกที่มีความนุ่มไม่แฉะหรืออมน้ำ โดยตัวอย่างบะหมี่ 8 ยี่ห้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างยี่ห้อ A C E และ G มีคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบและสุกที่ได้รับความชอบโดยรวมจากผู้บริโภคสูงแสดงให้เห็นว่าควรใช้การประเมินคุณภาพทั้งทางเคมี กายภาพ และทางประสาทสัมผัสร่วมกัน เนื่องจากการประเมินทางด้านกลิ่นใช้วิธีการทางประสาทสัมผัสได้สะดวกกว่าการวิเคราะห์ทางเคมี โดยตัวอย่างเส้นบะหมี่สดทั้งหมด 8 ยี่ห้อ (A-H) ที่ได้รับความชอบโดยรวมจากผู้บริโภคสูงนั้น พบว่าตัวอย่างเส้นบะหมี่สด A และ C มีคุณภาพสอดคล้องทั้งคุณภาพในด้านทางเคมี กายภาพ และทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่ดิบและสุกเป็นไปตามคุณภาพที่ผู้บริโภคชอบ จึงสามารถใช้ตัวอย่างเส้นบะหมี่ A และ C เป็นตัวอย่างอ้างอิงเปรียบเทียบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้

เพราะฉะนั้นสามารถกำหนดคุณภาพทางเคมี กายภาพ และทางประสาทสัมผัสเป็นมาตรฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เส้นบะหมี่สดตามคุณภาพของตัวอย่าง A และ C เพื่อทำให้เกิดการยอมรับจากผู้บริโภคมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 30 และ 31

ตารางที่ 30 ค่าคุณภาพทางเคมีและกายภาพของเส้นบะหมี่สดดิบและสุกที่ผู้บริโภคต้องการ โดยใช้เป็นมาตรฐานกำหนดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เส้นบะหมี่สด

คุณภาพทางเคมีและกายภาพ	ค่าคุณภาพที่ผู้บริโภคต้องการ
เส้นบะหมี่ดิบ (Raw Noodle)	
ความแข็ง (Hardness) (นิวตัน)	2.31 – 2.33
ระยะตัดขาด (Distance) (มม.)	1.60 - 1.73
ค่าความสว่าง (L*)	72.44 – 73.93
ค่าสีแดง (a*)	2.03 - 2.06
ค่าสีเหลือง (b*)	18.59 – 20.85
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเส้นบะหมี่ (Size) (มม.)	1.49 - 1.50
ค่าอวอเตอร์แอกติวิตี (a_w)	0.93 - 0.94
ร้อยละปริมาณโปรตีน (Protein content)	11.93 – 13.59
ร้อยละปริมาณความชื้น (Moisture content)	30.10 - 32.52
พีเอช (pH)	10.11 – 12.26
เส้นบะหมี่สุก (Cooked Noodle)	
ความแข็ง (Hardness) (นิวตัน)	0.74 – 0.76
ระยะตัดขาด (Distance) (มม.)	0.99 - 1.40
แรงดึงขาด (Tensile Strength) (นิวตัน)	0.14 - 0.16
ระยะดึงขาด (Extension) (มม.)	60.76 - 80.74
ค่าความสว่าง (L*)	64.50 - 68.25
ค่าสีแดง (a*)	-2.11 - -1.36
ค่าสีเหลือง (b*)	21.54 – 22.07
เวลาในการทำให้สุก (Cooking time) (วินาที)	40 - 60
ร้อยละการสูญเสียจากการทำให้สุก (Cooking Loss)	10.11 - 12.26
ร้อยละการดูดซับน้ำเมื่อสุก (Water absorption)	71.58 – 84.16
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเส้นบะหมี่ (Size) (มม.)	1.74 - 2.01
พีเอช (pH)	9.54 - 9.63

หมายเหตุ ช่วงของค่าคุณภาพที่ผู้บริโภคต้องการได้จากค่าคุณภาพของตัวอย่างยี่ห้อ A และ C

ตารางที่ 31 ค่าคุณภาพทางประสาทสัมผัสของเส้นบะหมี่สดดิบและสุกที่ผู้บริโภคต้องการ โดยใช้เป็นมาตรฐานกำหนดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เส้นบะหมี่สด

คุณภาพทางประสาทสัมผัสเชิงพรรณนา	ค่าคุณภาพที่ผู้บริโภคต้องการ
เส้นบะหมี่ดิบ (Raw Noodle)	
สีเหลือง (Yellowness)	5.46 – 6.13
ความสว่าง (Lightness)	10.15 – 10.33
กลิ่นไข่ (Egg odor)	1.06 – 1.75
กลิ่นด่าง (Alkaline odor)	1.96 - 2.79
ความชุ่มชื้น (Wetness)	3.90 - 4.17
ความยืดหยุ่น (Elasticity)	2.21 - 2.79
เส้นบะหมี่สุก (Cooked Noodle)	
สีเหลือง (Yellowness)	7.17 – 7.92
ความใส (Translucency)	4.63 - 4.67
ความมันเงา (Shininess)	5.21 - 5.88
กลิ่นไข่ (Egg odor)	1.94 – 2.83
กลิ่นด่าง (Alkaline odor)	2.46 - 3.00
ความชุ่มชื้น (Wetness)	6.25 - 6.29
ความยืดหยุ่น (Elasticity)	3.13 – 3.67
ความเหนียวติดกัน (Stickiness)	3.73 – 3.83
ความแน่นเนื้อ (Firmness)	1.69 – 2.31
ความสามารถในการถอนฟันขณะเคี้ยว (Toothpull)	4.50 - 5.01
การเกาะตัวรวมกัน (Cohesiveness)	5.77 - 8.54
การเกาะติดฟัน (Adhesiveness)	2.92 – 3.50
ความยากง่ายในการเคี้ยว (Chewiness)	3.67 – 4.60

หมายเหตุ ช่วงของค่าคุณภาพที่ผู้บริโภคต้องการได้จากค่าคุณภาพของตัวอย่างยี่ห้อ A และ C